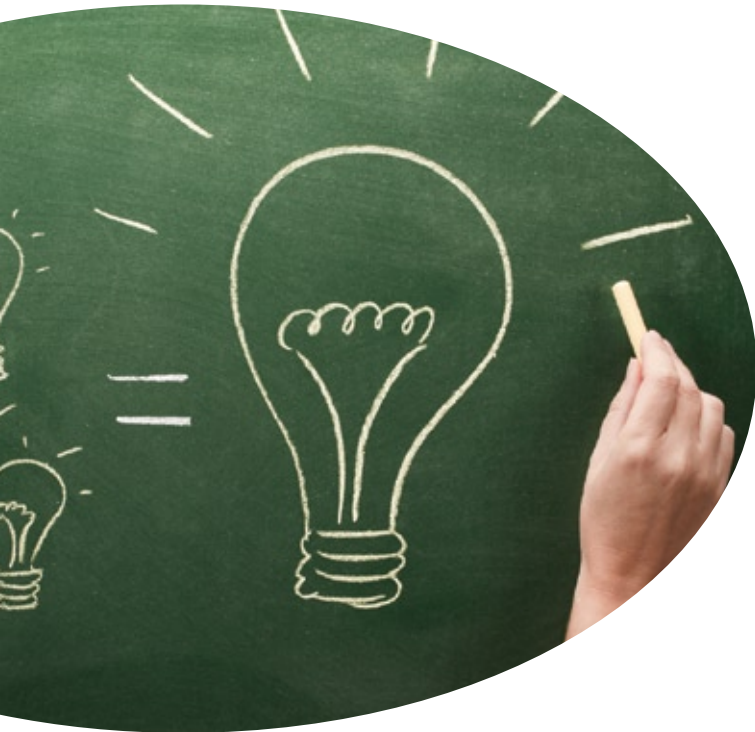

Kirsi Nurme, Enni Räisänen

Vastavalmistuneiden urapolut 2011

 Talentia

Vuosina 2009 – 2010 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään

Kirsi Nurme, Enni Räisänen

Vastavalmistuneiden urapolut 2011

Vuosina 2009 – 2010 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään

ISSN 2242-3354

Taitto: Mainostoimisto Tin can Oy

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 SELVITYKSEN TOTEUTUS	7
3 SELVITYKSEEN OSALLISTUNEIDEN TAUSTATIEDOT	8
3.1 Naisvaltainen sosiaaliala	8
3.2 Sosiaalialan koulutus korkeakoulujärjestelmässä	8
3.3 Kasvukeskukset työllistävät eniten vastavalmistuneita	9
3.4 Pitkillä koulutuskokonaisuuksilla työelämään	9
3.5 Opiskeluiden ohella käydään töissä	10
4 TYÖURAN ENSIASKELEET	11
4.1 Työnhaku aloitetaan jo ennen valmistumista	11
4.2 Työttömyysjaksot kestävät muutaman kuukauden	12
4.3 Työttömyyden syyt	13
4.4 Koulutus saa kiitosta työelämävalmiuksista	14
4.5 Työllistymiseen uskotaan	15
4.6 Tiedonhaku on siirtynyt verkkomaailmaan	16
5 KATSAUS SOSIAALIALAN TYÖMARKKINOILLE	18
5.1 Vastavalmistuneet työllistyvät sosiaalialalla hyvin	18
5.2 Työssä käydään suuremmilla paikkakunnilla	18
5.3 Tehtävänimikkeiden kirjo työmarkkinoilla	19
5.4 Vastavalmistuneet sijoittuvat pääosin koulutusta vastaaviin tehtäviin	19
5.5 Tehtävänimikkeiden trendit	21
5.6 Yksityisen sektorin työpaikat lisääntyvät	21
5.7 Määräaikaiset työsuhteet pätkevät työuran alkua	22
5.8 Määräaikaisuudet aiheuttavat epävarmuutta ja tuovat toisaalta vaihtelua	24
5.9 Työlle kaivataan arvostusta	27
5.10 Työhyvinvointi liittyy työn määrään	30
5.11 Työtehtävien vaativuustaso vastaa koulutusta	33
5.12 Palkkaus on nousussa	34
6 TULEVAISUUDEN SUUNNITELMIA	37
6.1 Useat syyt vaikuttavat työpaikan vaihtoon	37
6.2 Sosiaaliala mahdollistaa monipuoliset urasuunnitelmat	37
6.3 Jatko-opinnoilla haetaan osaamisen syventämistä	38
6.4 Vastavalmistuneiden kokemukset tutkinnoista	39
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	42

KUVIOT

Kuvio 1 Viimeisin suoritettu tutkinto	8
Kuvio 2 Nykyisen asuinpaikkakunnan maakunta	9
Kuvio 3 Mahdolliset aiemmat tutkinnot	10
Kuvio 4 Opiskeluaikainen työssäkäynti	10
Kuvio 5 Työhaun aloittaminen	11
Kuvio 6 Työnhaku ensimmäiseen työpaikkaan	11
Kuvio 7 Työttömyys valmistumisen jälkeen	13
Kuvio 8 Kokenut työttömyyden valmistumisen jälkeen	13
Kuvio 9 Arvio työttömyyden syystä	14
Kuvio 10 Arvio työllistymisestä lähimmän puolen vuoden aikana	15
Kuvio 11 Valmius muuttaa paikkakuntaa työnperässä	15
Kuvio 12 Tieto sosiaalialan työpaikoista	17
Kuvio 13 Nykyinen työtilanne 2011	18
Kuvio 14 Vastaajien työpaikan sijaintikunnan asukasmäärä	18
Kuvio 15 Tehtävänimike, sosionomi (AMK)	20
Kuvio 16 Tehtävänimike, sosiaalityön maisteri	21
Kuvio 17 Työnantajat sosiaalialalla	22
Kuvio 18 Työsuhteen laatu	23
Kuvio 19 Työsuhteen laadun kehitys	23
Kuvio 20 Työpaikkojen määrä valmistumisen jälkeen	24
Kuvio 21 Arvio työstä: Kokee, että työtä arvostetaan yhteiskunnassa	27
Kuvio 22 Arvio työstä: Työllä on korkea asema yhteiskunnassa	28
Kuvio 23 Arvio työstä: Työ on mielenkiintoista	28
Kuvio 24 Arvio työstä: Työ on itsenäistä ja vastuullista	28
Kuvio 25 Arvio työstä: Työtehtävät ovat monipuolisia	29
Kuvio 26 Arvio työstä: Työ tarjoaa sopivasti haasteita	30
Kuvio 27 Arvio työstä: Työssä on mahdollista kehittää osaamista	30
Kuvio 28 Arvio työstä: Työ mahdollistaa uralla etenemisen	30
Kuvio 29 Arvio työstä: Työtä on liikaa	31
Kuvio 30 Arvio työstä: Työ on henkisesti liian kuormittavaa	31
Kuvio 31 Arvio työstä: Työyhteisö tukee riittävästi	32
Kuvio 32 Arvio työstä: Työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa	33
Kuvio 33 Työn vaativuus	34
Kuvio 34 Palkat, sosionomi (AMK)	35
Kuvio 35 Palkat, sosiaalityön maisteri	36
Kuvio 36 Jatko-opintojen suorittaminen	39
Kuvio 37 Koulutusalan valinta tutkinnon suorittamisen jälkeen	40

1 Johdanto

Urapolkuselvityksessä esitellään vastavalmistuneiden sijoittumista sosiaalialan työtehtäviin ja heidän ajatuksiaan koulutuksen tuomista valmiuksista sekä kokemuksia työelämästä.

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset heijastuvat nopeasti sosiaalialan työhön. Sosiaalialan ammattihenkilöitä tarvitaan toteuttamaan ja tuottamaan hyvinvointipalveluita, vaikka yhteiskunnan taloudellinen tilanne olisi heikko. Kyselyyn vastanneet ovat työllistyneet aikana jolloin monilla aloilla on koettu massairtisanoimia ja maailmantalouden heilahtelut aiheuttivat taantumaa. Työt eivät sosiaalialalla tällöin lopu, mutta työn resursseja kiristetään. Erityisesti vuonna 2010 useat kunnat lomauttivat henkilöstöään, nämä ilmiöt eivät nousseet kuitenkaan esille vastavalmistuneiden vastauksissa. Luottamus työllistymiseen ja tulevaisuuteen on hyvä.

Selvityksessä tarkastellaan erityisesti vastavalmistuneiden sosionomien (AMK) ja sosiaalityön maistereiden sijoittumista työelämään. Myös geronomit (AMK), kuntoutuksenohjaajat (AMK) ja yhteisöpedagogit (AMK) ovat vastanneet kyselyyn, mutta näiden ryhmien vastausprosentti jäi niin pieneksi, ettei luotettavia tuloksia ole näistä jäsenryhmistä saatavilla.

Ammattijärjestö Talentiassa on 22 000 jäsentä. Jäsenistö toimii erilaisissa asiantuntija- ja esimiestehtävissä julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Urapolkuselvitys on toteutettu 1990-luvulta lähtien järjestön edunvalvontatyön tueksi. Tähän raporttiin on koottu keskeiset tulokset kyselystä, joka suunnattiin vuosina 2009 ja 2010 tutkintonsa suorittaneille jäsenille. Kyselyyn vastasi 506 Talentian jäsentä, suuri kiitos kaikille kyselyyn vastanneille.

2 Selvityksen toteutus

Urapolkuselvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa Talentian vastavalmistuneiden jäsenten määrällisestä ja laadullisesta sijoittumisesta työmarkkinoille. Jäsenten määrällinen sijoittuminen kertoo työllistymisasteen ja laadullinen sijoittuminen millaisissa tehtävissä henkilö toimii. Erityisenä kiinnostuksen kohteena selvityksessä on vastavalmistuneiden sijoittuminen määräaikaisiin työtehtäviin ja kokemukset määräaikaaisuudesta. Kysely tehtiin touko-kesäkuussa 2011. Ajankohta antaa hyvän kuvan työllistymisestä, koska edellisen vuoden lopussa valmistuneet ovat ehtineet hakeutua työmarkkinoille.

Selvitys toteutettiin Webropol-kyselynä. Jokaiselle vuosina 2009 ja 2010 valmistuneelle järjestön jäsenelle lähetettiin sähköpostitse viesti, jossa kerrottiin selvityksestä ja ohjattiin kyselylomakkeeseen. Sähköpostiviesti lähetettiin 1 322 henkilölle. Kyselyyn vastasi 506 henkilöä. Vastausprosentti oli 38,2. Urapolkuselvitykseen 2011 toivottiin vastauksia sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilta, vastaajien joukko jäi kuitenkin pieneksi eikä yleistyksiä vastauksista voitu tehdä.

3 Selvitykseen osallistuneiden taustatiedot

3.1 Naisvaltainen sosiaaliala

Sosiaaliala on edelleen hyvin naisvaltainen. Selvitykseen vastanneista vastavalmistuneesta 4,3 % oli miehiä ja 95,7 % naisia. Kyselyyn vastanneiden miesten määrä on pysynyt lähes samana aiempiin vuosiin verrattuna.

Kyselyä tehdessä vastaajien valmistumisesta oli kulunut kuudesta kuukaudesta runsaaseen kahteen vuoteen. Vastaajien keski-ikä oli 30 vuotta kuten kahta vuotta aiemminkin. Tätä ennen keski-ikä on ollut alempi, 29 vuotta vuonna 2007 ja 28 vuotta vuonna 2005. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden vastaajien keski-ikä oli 29 vuotta. Yliopistosta valmistuneiden keski-ikä oli 30 vuotta.

3.2 Sosiaalialan koulutus korkeakoulujärjestelmässä

Sosiaalialan korkeakoulututkintoja suoritetaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa.

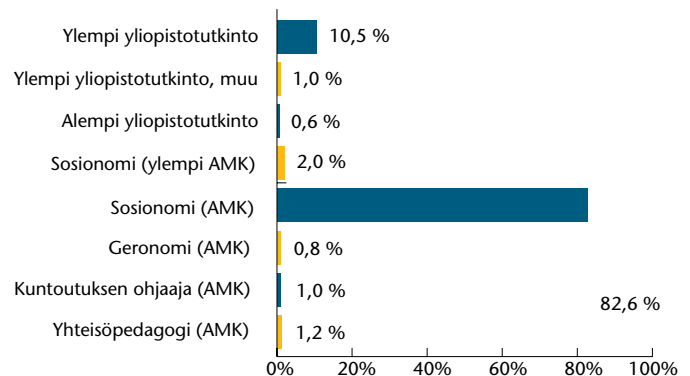
Sosionomin (AMK), geronomin (AMK) ja kuntoutuksen ohjaajan (AMK) tutkinnon voi opiskella 21 ammattikorkeakoulussa sosiaalialan, vanhustyön sekä kuntoutuksen ohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelmissa. Kolmesta ruotsinkielisestä ammattikorkeakoulusta valmistuvilla on tutkintonimike socionom (YH).

Kuudesta yliopistosta valmistuu sosiaalityötä pääaineena opiskelleita valtiotieteiden/yltieteiden maistereita. Helsingin yliopistossa järjestettävästä ruotsinkielisestä koulutuksesta tutkintonimike on politices magister.

Kyselyyn vastanneista ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista selkeästi suurin osa oli suorittanut sosionomi (AMK) tutkinnon (82,6 %). Geronomi (AMK) tutkinnon oli suorittanut 0,8 %, kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon 1 % ja yhteisöpedagogi (AMK) tutkinnon 1,2 % vastaajista. Sosionomi (ylempi AMK) tutkinnon oli suorittanut 2 % vastaajista.

Kyselyyn vastanneista 10,5 % oli suorittanut yliopistossa ylempään korkeakoulututkinnon sosiaalityö pääaineena. Muun ylempään yliopistotutkinnon oli suorittanut 1 % vastaajista. Aiemmassa selvityksessä sosiaalityön maistereiden vastausprosentti oli korkeampi, 16 %, johtuen heinäkuun 2008 tutkintorakennuudistuksesta.

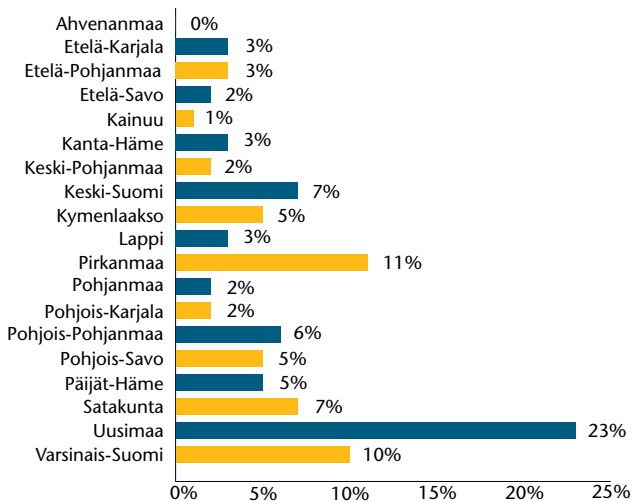
Kuvio 1 Viimeisin suorittamasi tutkinto

3.3 Kasvukeskukset työllistävät eniten vastavalmistuneita

Ammattikorkeakouluista, joissa voi opiskella sosiaalialaa, suurin osa sijaitsee Etelä-Suomessa, johon myös väestö ja työpaikat ovat keskittyneet. Sosiaalityön koulutusta järjestävät yliopistot sijaitsevat tasaisesti ympäri maata. Vastaajista 23 % asui Uudellamaalla. Osuus oli tässä selvityksessä hieman pienempi edellisiin vuosiin verrattuna (vuonna 2009 25 %).

Kuvio 2 Nykyisen asuinpaikkasi maakunta

Sosiaalialaa opiskellaan eniten Uudellamaalla (18 %), Varsinais-Suomessa (9 %), Pirkanmaalla (8 %) sekä Satakunnassa (8 %). Kun verrataan sosiaalialan korkeakoulutettujen vastavalmistuneiden sijoittumista työelämään maakunnittain Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Etelä-Karjala vetävät sosiaalialan korkeakoulutettuja puoleensa valmistumisen jälkeen.

3.4 Pitkillä koulutuskokonaisuuksilla työelämään

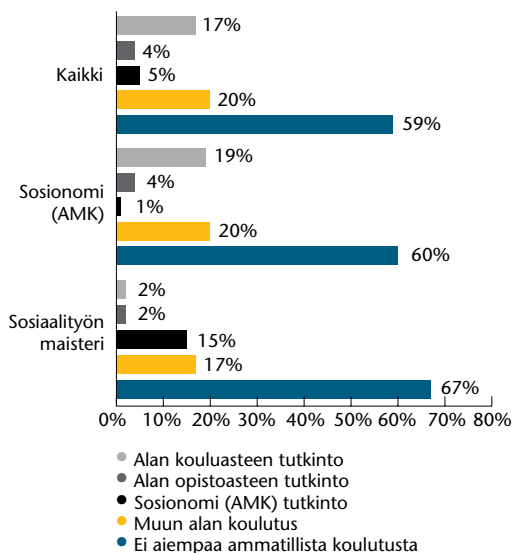
Lähes puolella vastanneista (46 %) oli jokin ammatillinen tai korkeakoulututkinto ennen nykyistä tutkintoa. Näistä 26 %:lla oli alan kouluasteen tai korkeakoulututkinto. Myös aiemmissa Urapolkuseelvityksissä on tuotu esille, että pitkät opintopolut ovat sosiaalialalla yleisiä.

Sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneista 44 %:lla oli jokin aiempi tutkinto. Alan ammatillisen tutkinnon oli suorittanut 19 % ja alan opistoasteen tutkinnon puolestaan 4 %. Osuus on vakiintunut ja ollut samalla tasolla useita vuosia.

Yliopistotutkinnon suorittaneista 15 %:lla oli sosionomi (AMK) tutkinto. Osuus on lähes sama kuin kaksi vuotta sitten (16 %). Alan opistotutkinnon oli suorittanut 2 %, mikä on laskenut huomattavasti kahden vuoden takaa (12 %). Alan kouluasteen tutkinto oli 2 prosentilla, kaksi vuotta sitten 6 prosentilla. Muun tutkinnon suorittaneita oli 17 % (vuonna 2009 24 %).

Opistoasteen tutkinnon suorittaneiden määrä on laskenut molemmilla koulutusasteilla. Suurin osa hylkää näyttäisi jo päivittäneen tutkintonsa ammatti- tai korkeakoulututkinnoksi.

Kuvio 3 Mahdolliset aiemmat tutkinnot

3.5 Opiskeluiden ohella käydään töissä

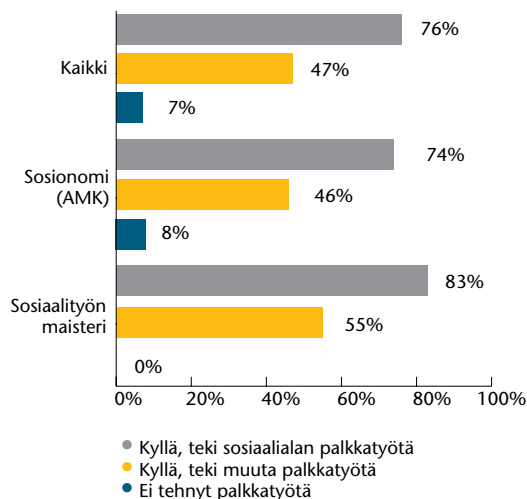
Opiskeluajainen työnkäynti sosiaalialan opiskelijoiden keskuudessa on yleistä. Kolme neljäsosaa oli tehnyt alaa vastaavaa palkkatyötä opintojen ohella, kuten kahta vuotta aiemminkin. Ainoastaan 7 % ilmoitti, ettei ole tehnyt mitään työtä opiskeluaikana.

Sosionomeista (AMK) 74 % oli ollut alan tehtävissä opiskeluaikana, vuonna 2009 vastaava luku oli 71 %. Muun alan työssä oli 46 %, palkkatyötä ei ollut tehnyt lainkaan 8 % vastanneista sosionomeista (AMK).

Sosiaalityön yliopistotutkinnon suorittaneista 83 % oli ollut alaa vastaavassa palkkatyössä, vuonna 2009 puolestaan alaa vastaavaa työtä oli tehnyt jopa 93 % vastanneista. Myös muuta työtä ilmoitti tehneensä 55 %. Kaikki vastanneet sosiaalityön maisterit olivat tehneet opiskeluaikana palkkatyötä.

Sosiaalialan opiskelijoille on tarjolla hyvin omaa koulutusta vastaavaa alan työtä. Monelle työnteko on taloudellisista syistä välttämätöntä, mutta erilaisten työsuhteiden myötä opiskelija kerää myös merkittävää työkokemusta.

Kuvio 4 Opiskeluajainen työssäkäynti

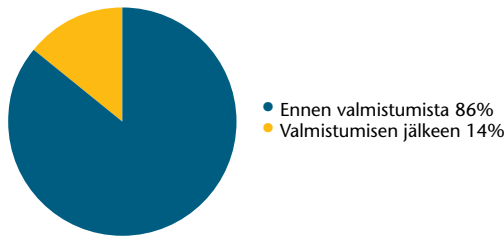

4 Työuran ensiaskeleet

4.1 Työnhaku aloitetaan jo ennen valmistumista

Työn hakemisessa ollaan aktiivisia ja se aloitetaan hyvissä ajoin. Selvityksessä kysyttiin milloin vastaaja oli aloittanut työnhaun. Kaikista kyselyyn vastanneista merkittävä määrä, 86 %, oli aloittanut työnhaun jo ennen valmistumista. Voidaan olettaa, että opiskeluaikaisella työskentelyllä on merkitystä valmistuneen työllistymiseen. Moni työllistyneenä työpaikkaan, jossa on työskennellyt jo opiskeluaikana.

Kuvio 5 Työnhaun aloittaminen

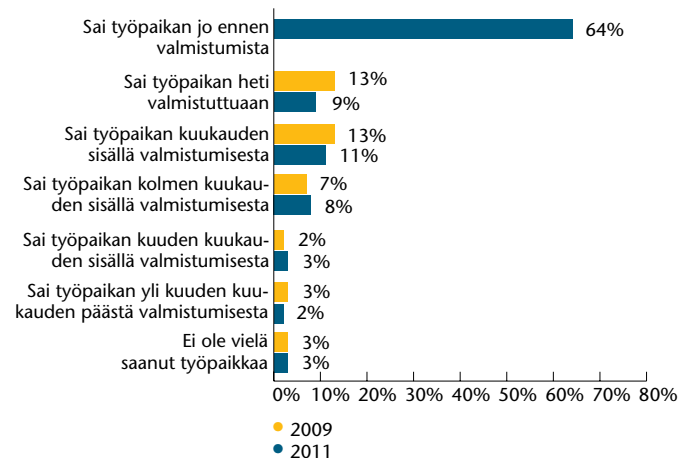

Vastavalmistuneiden työllistymistä on arvioitu sen mukaan, miten pian tutkinnon jälkeen työpaikka on löytynyt ja kuinka pitkä työttömyysjakso on kertynyt ennen ensimmäisen työpaikan löytymistä. Sosiaalialan työllisyystilanne on edelleen hyvä. Vastavalmistuneista peräti 64 % sai työpaikan jo ennen valmistumista ja 84 % kuukauden sisällä tutkinnon suorittamisesta, vuonna 2009 86 % oli saanut työpaikan kuukauden sisällä valmistumisesta. Vuodelta 2009 ei ole olemassa vertailutietoa siitä kuinka moni on työllistynyt ennen valmistumista.

”Kannatti tehdä keikkaa ja sijaistaa jo opiskeluaikana. Sai jalan ovenväliin ja arvokasta työkokemusta.”

”Minulla oli sijaisuuksia jo opiskeluaikana ja sijaisuudet poikivat erästä työharjoittelusta. Olen edelleen samassa paikassa, nyt vakituksena.”

Kuvio 6 Työnhaku ensimmäiseen työpaikkaan

Kolmen kuukauden sisällä valmistumisesta oli työllistynyt suurin osa vastaajista, 92 %. Luku on ollut aiemmassa selvityksessä lähes sama.

Yli puoli vuotta työpaikan löytymiseen oli mennyt 2 %:lla vastaajista. Luku on pysynyt samana kahden viimeisen selvityksen aikana, vuodesta 2007. Edelleen työttömänä yli puolen vuoden päästä valmistumisesta oli samansuuruinen joukko, 3 % vastaajista.

Vastavalmistuneiden sosionomien (AMK) ja sosiaalityön maistereiden työllistymisajassa ei ole merkittävää eroa.

Opiskeluaikana sosiaalialan palkkatöissä olleista 88 % sai työpaikan kuukauden ja 92 % kolmen kuukauden sisällä valmistumisesta. Vuonna 2009 vastaavat luvut olivat 90 % ja 94 %. Vastaajista, jotka eivät tehneet opiskeluaikana lainkaan palkkatyötä, työllistyi kuukauden sisällä valmistumisesta 58 % (vuonna 2009 68 %) ja kolmen kuukauden sisällä 83 % (vuonna 2009 82 %). Nämäkin luvut tukevat näkemystä, jonka mukaan opiskeluaikainen työ vauhdittaa työn saamista valmistumisen jälkeen.

Ne kyselyyn vastaajat, jotka olivat aloittaneet työnhaun ennen valmistumista, olivat työllistyneet huomattavasti nopeammin kuin vastavalmistuneet, jotka aloittivat työnhaun vasta valmistumisen jälkeen. 96 % niistä vastaajista, jotka olivat aloittaneet työnhaun ennen valmistumista, olivat työllistyneet kolmen kuukauden sisällä valmistumisesta. Vastaavasti vastavalmistuneista, jotka olivat aloittaneet työnhaun vasta valmistumisen jälkeen, kolmen kuukauden aikana oli työllistynyt 65 %. Työnhaun varhaisella aloittamisella ja työmarkkinoihin tutustumisella on suuri merkitys työllistymisessä.

”Olen nopeasti päässyt siirtymään organisaatiossa ylöspäin, olen tällä hetkellä vastuullisessa ja mielenkiintoisessa työssä, jossa kehittymismahdollisuudet ovat hienot.”

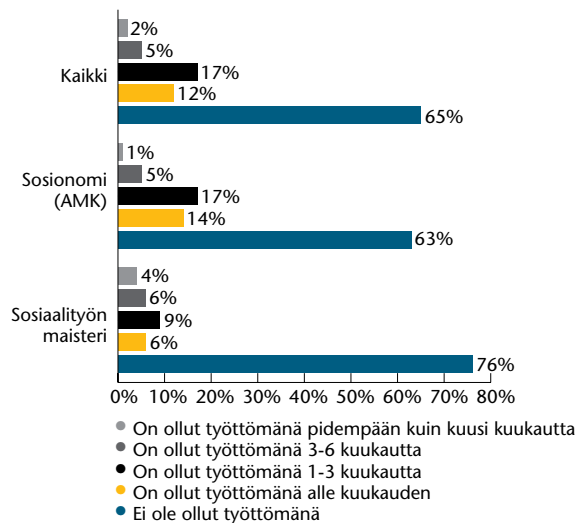
4.2 Työttömyysjaksot kestävät muutaman kuukauden

Työllistyminen on nopeaa, mutta työttömyysjaksot ovat yleisiä. Yksi merkittävä syy ovat määräaikaisuuksien suuri määrä.

Kaikista kyselyyn vastanneista 35 % oli kokenut työttömyyden. Kuitenkin vain 2 % oli ollut työttömänä pidempään kuin 6 kk. Tämä saattaa osittain selittyä sillä, että 6 % vastanneista ei ollut hakenut aktiivisesti töitä. Tilanne on erinomainen verrattuna muuhun korkeasti koulutettujen kenttään. Akavan selvityksen mukaan vuonna 2010 kaikista korkeasti koulutetuista työttömistä jopa 38 prosenttia oli ollut työttömänä pidempään kuin vuoden (Akavaaika 2011). Tähän nähden sosiaalialalla koetut työttömyysjaksot ovat keskimäärin lyhyitä.

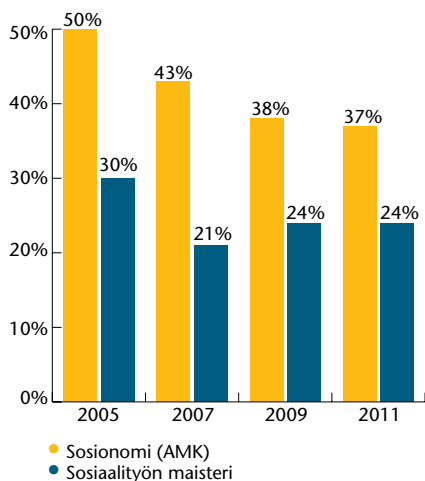
Sosionomeista (AMK) 37 % (vuonna 2009 38 %) ja sosiaalityön maistereista 24 % (vuonna 2009 12 %) oli kokenut työttömyyden. Työttömyysjaksot ovat yleensä olleet alle kolmen kuukauden mittaisia. Kuuksi vuotta sitten (2005) Urapolkuselvityksen mukaan yliopistotutkinnon suorittaneista kolme kymmenestä ja sosionomeista (AMK) puolet oli ollut työttömänä. Hyvän työllistymisasteen perusteella sosiaalialan työmarkkinoilla voidaan todeta olevan työvoiman tarvetta, sillä oppilaitosten aloituspaikkamäärät eivät ole tässä ajassa merkittävästi muuttuneet, mutta työllisyysaste on noussut merkittävästi.

Kuvio 7 Työttömyys valmistumisen jälkeen

Erityisesti sosionomien (AMK) työttömyys on laskenut kuuden vuoden aikana huomattavasti (13 prosenttiyksikköä).

Kuvio 8 Kokenut työttömyyden valmistumisen jälkeen

Opiskeluajaisella työssäkäynnillä on vaikutus valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen. Opiskeluajana alan palkkatyössä olleista 29 %:lla (vuonna 2009 25 %:lla) oli kokemusta työttömyydestä. Muuta palkkatyötä tehneistä vastaava luku oli 40 % (vuonna 2009 50 %). Henkilöistä, jotka eivät olleet palkkatyössä opintojen ohella, 53 % oli ollut jossain vaiheessa työttömänä (vuonna 2009 59 %).

4.3 Työttömyyden syyt

Työttömyyden kohdanneita pyydettiin itse arvioimaan väittämien perusteella syitä työttömyyteensä. Kaikista työttömyyden kokeneista (35 % kyselyyn vastanneista) 58 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että määräaikaiset työsuhteet vaikuttivat työttömyysjaksojen syntyyn. Sosionomeista (AMK) 58 % oli tätä mieltä (vuonna 2009 65 %) ja sosiaalityön maistereista 43 % (vuonna 2009 43 %).

Työkokemuksen puute koetaan edelleen syyksi työttömyyteen. Täysin tai jossain määrin samaa mieltä tästä väitteestä oli 55 % työttömyyden kokeneista vastaajista.

Asuinpaikkakunta vaikuttaa jossain määrin alaa vastaavan työn saantiin. Täysin tai jossain määrin samaa mieltä siitä, että asuinpaikkakunnalla ei ole koulutusta vastaavaa työtä, oli 44 % vastanneista. Sosionomeista (AMK) 44 % ja 50 % sosiaalityön maistereista oli tätä mieltä.

Työttömyyden kokeneilla oli erilaisia näkemyksiä työnhausta ja työmarkkinoiden tarjonnasta. Työttömyyden kohdanneista vastaajista 32 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että ei ole löytänyt itseään kiinnostavaa työtä. Sosionomeista (AMK) 29 % (vuonna 2009

28 %) ja sosiaalityön maistereista 43 % (vuonna 2009 38%) oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että ei ole löytänyt itseään kiinnostavaa työtä.

4.4 Koulutus saa kiitosta työelämävalmiuksista

Sosiaalialan koulutus antaa hyvät valmiudet työelämään. Työttömyyden kohdanneista vastaajista 86 % koki koulutuksen antavan riittävät työnhaku- tai työelämävalmiudet, vaikka työpaikkaa ei ollut heti löytynytkään.

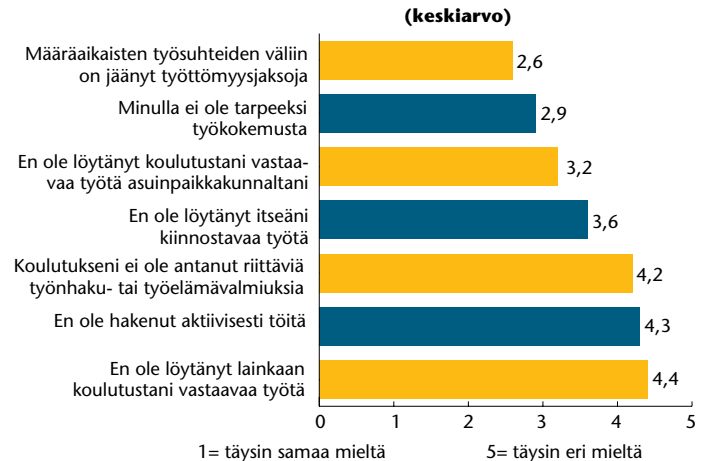
Työelämävalmiudet koostuvat monista tekijöistä. Merkityksellisiä ovat työharjoittelujaksot, projektityöt käytännön työelämässä, seminaarit ja ryhmätyöt. Työelämävalmiuksia tarjoavat myös Talentian työelämäluennot ja aiheeseen perehdyttävä materiaali. Vastaajista 37 % oli opiskeluaikana osallistunut Talentian järjestämään Työelämä-luontoon, 60 % vastaajista oli saanut Talentian Työelämään! -oppaan.

”Tutkinnossa ehdottomasti parasta oli useat ja monipuoliset työharjoittelujaksot. Olen työllistynyt hyvin valmistumisen jälkeen ja sen on mahdollistanut juuri suorittamani harjoittelujaksot eri työpaikoilla... Harjoittelupaikkojen kautta on mahdollista verkostoitua ja tutustua eri työpaikkojen henkilöstöön ja sitä kautta hankkia kontakteja työnhakua varten.”

Työtä haetaan aktiivisesti. Vastaajia pyydettiin arvioimaan työttömyyden syyksi sitä, että ei ole hakenut aktiivisesti töitä. Väittämästä oltiin yleensä eri mieltä. Vastanneista 13 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että ei ole hakenut aktiivisesti töitä.

Työttömyydestä huolimatta vastavalmistuneet kokevat, että koulutusta vastaavia työpaikkoja on tarjolla. Työttömyyden kohdanneista vastaajista 10 % oli täysin tai jossain määrin samaa mieltä, ettei ollut löytänyt lainkaan koulutusta vastaavaa työtä. Sosionomeista (AMK) tätä mieltä oli 11 % (vuonna 2009 43 %, vuonna 2007 60 %) ja kyselyyn vastannutta sosiaalityön maistereista ei yhtään (vuonna 2009 46 %, vuonna 2007 kolmannes) ollut tämä mieltä. Vastaukset tuovat esille työmarkkinoiden muuttuneen tilanteen, vastavalmistuneet ovat tilanteessa, jossa uudet tehtävänimikkeet ovat vakiintuneet ja koulutusta vastaavaa työtä on tarjolla aiempaa enemmän.

Kuvio 9 Arvio työttömyyden syistä

4.5 Työllistymiseen uskotaan

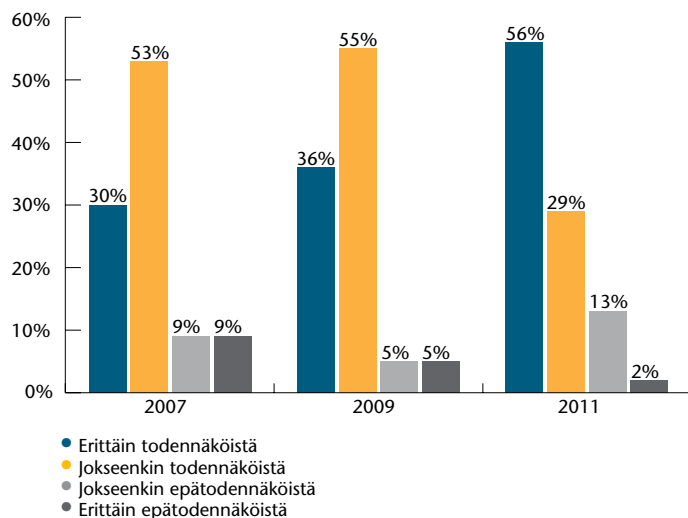
Työttömyydestä huolimatta työllistymiseen suhtaudutaan positiivisesti. Kyselyn vastaamisen hetkellä työttömänä olleista 85 % piti erittäin tai jokseenkin todennäköisenä mahdollisuuden työllistyä. Luottamus työllistymisestä on kasvanut vuosien varrella, vuonna 2009 vain 36 % uskoi työllistymisen olevan erittäin todennäköistä ja vuonna 2007 työttömänä olevista vastaajista ainoastaan alle kolmannes uskoi työllistymiseen.

Sosionomeista (AMK) 88 % piti työllistymistä erittäin tai jokseenkin todennäköisenä ja vain 2 % piti työllistymistä erittäin epätodennäköisenä. Sosiaaliryhmämaistereista kaikki uskoivat työllistymisen olevan erittäin tai jokseenkin todennäköistä.

”Työllistyminen oman alan tehtäviin on pienellä paikkakunnalla vaikeaa. Edes haastatteluun ei pääse, vaikka kokemusta ja alan hommia olisi.”

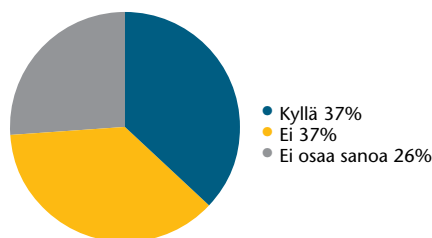
”Lyhyellä työkokemuksella ja ilman suhteita on vaikea saada juuri sitä mitä haluaa. Töitä löytyy kyllä tekeväille ja työkokemuksen karttuessa on paremmin varaa valita minkä työn haluaa ottaa.”

Kuvio 10 Arvio työllistymisestä lähimmän puolen vuoden aikana

Kyselyyn vastanneilta kysyttiin valmiutta muuttaa toiselle paikkakunnalle tilanteessa jossa haluaa vaihtaa tai etsiä työpaikkaa. Vastavalmistuneista 37 % vastasi myöntävästi ja 37 % kieltävästi muuttovalmiuteen.

Kuvio 11 Valmius muuttaa paikkakuntaa työnperässä

4.6 Tiedonhaku on siirtynyt verkkomaailmaan

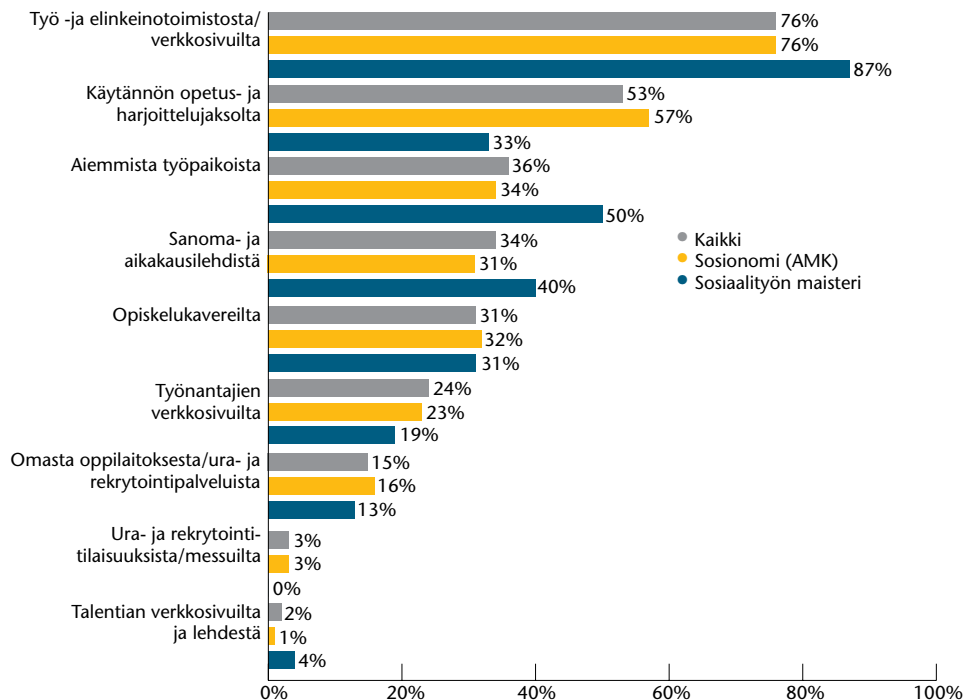
Vastaajia pyydettiin merkitsemään kolme tärkeintä lähdettä, joista saivat eniten tietoa työpaikoista. Parhaimmiksi tietolähteiksi nousivat Työ- ja elinkeinotoimisto ja sen hallinnoimat verkkosivut 76 % sekä käytännön opetusjakson työ- ja harjoittelupaikat, jonka mainitsi 53 % vastaajista. Erityisesti sosionomi (AMK) – tutkinnon suorittaneet saivat tiedon työpaikoista harjoittelujaksoilta, kun taas sosiaalityön maisterit nostivat esille aiemmat työpaikat.

Sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneista piti parhaana tietolähteenä Työ- ja elinkeinotoimistoa ja verkkosivuja 76 % (vuonna 2009 59 %) sekä harjoittelujaksoja 57 % (vuonna 2009 68%). Työharjoitteluiden merkitys on luonnollisesti suuri, sillä opintoihin sisältyy 45 opintopisteen laajuinen käytännönopetus ja harjoittelu. Seuraavina tiedonlähteinä tulivat aiemmat työpaikat 34 %, opiskelukaverit 32 % (vuonna 2009 52 %) sekä sanoma- ja aikakauslehdet 31 % (vuonna 2009 41 %). Oman oppilaitoksen ja sen tarjoamat ura- ja rekrytointipalvelut nimesi 16 % vastanneista (vuonna 2009 17 %).

Sosiaalityön maisterit mainitsivat tärkeimmiksi lähteiksi työ- ja elinkeinotoimiston ja heidän verkkosivunsa 87 % (vuonna 2009 50 %) sekä aiemmat työpaikat 50 %. Sanoma- ja aikakauslehdet mainitsi 40 % (vuonna 2009 44 %), opiskelijakaverit ja ystävät 31 % (vuonna 2009 42 %) ja käytännön opetus- ja harjoittelupaikat 33% (vuonna 2009 41 %). Oman oppilaitoksen tarjoamat ura- ja rekrypalvelut mainitsi 13 % vastaajista (vuonna 2009 12 %). Muut tietolähteet jäivät kaikkien osalta pienemmälle maininnalle.

Tiedonhaku internetistä oli yleistynyt aiempiin selvityksiin verrattuna. Internetin tuoma mahdollisuus tutkia työnantajien omia kotisivuja ja tutustua työnantajan tietoihin etukäteen on vuosien aikana lisääntynyt. Monet työnantajat ovat myös siirtyneet sähköisiin työhakemuksiin, jolloin koko työnhakuprosessi siirtyy internetiin. Internetin merkitys työnhakuprosessissa on kasvanut huomattavasti verrattuna edellisten Urapolkuseelvitysten tuloksiin.

Kuvio 12 Tieto sosiaalialan työpaikoista

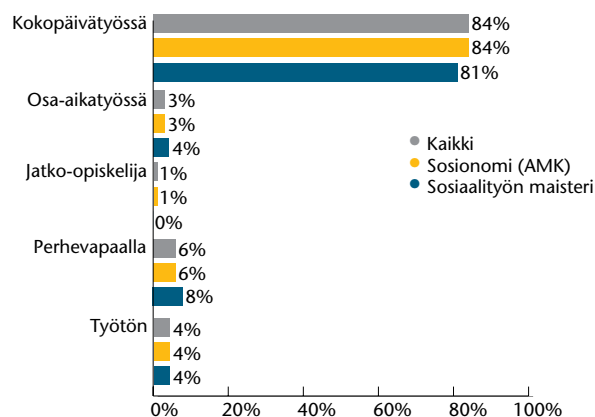

5 Katsaus sosiaalialan työmarkkinoille

5.1 Vastavalmistuneet työllistyvät sosiaalialalla hyvin

Kesäkuun alussa 2011 työllisyystilanne sosiaalialalla oli hieman huonompi kuin kaksi vuotta aiemmin. Työllistyneiden osuus (kokopäivätyö, osa-aikatyö, yrittäjä/ammattinharjoittaja) oli 87 % (vuonna 2009 90 % ja vuonna 2007 85 %). Työllistyneiden osuus sosiaalialan työvoimasta on pienestä notkahduksesta huolimatta edelleen merkittävästi suurempi kuin muilla aloilla keskimäärin.

Kuvio 13 Nykyinen työtilanne 2011

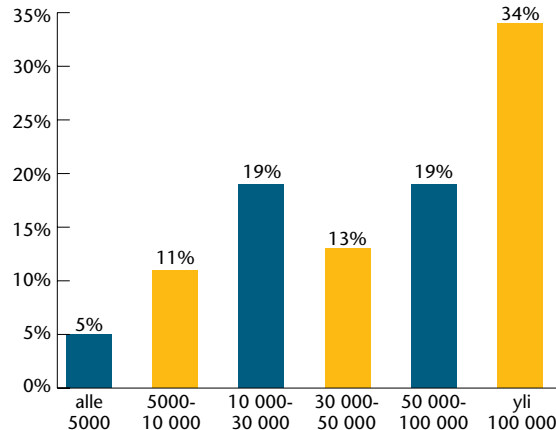
Työvoimapolitiisessa koulutuksessa, työharjoittelussa ja tukityöllistettynä olevien määrä jäi alle prosentin, kuten kaksi vuotta aiemminkin. Vajaa prosentti vastaajista oli jatkanut päätoimisena opiskelijana. Jatko-opiskelijoiden osuus on pysynyt samana edellisiin

vuosiin verrattuna. Äitiys- ja vanhempainlomalla oli lähes 6 % vastaajista, osuus oli hieman suurempi kuin vuonna 2009.

5.2 Työssä käydään suuremmilla paikkakunnilla

Työpaikat keskittyivät suurille paikkakunnille. Vastaajista 34 % ilmoitti työpaikan sijaitsevan yli 100 000 asukkaan kunnassa. Tilanne työpaikkojen keskittymisen suhteen on pysynyt samana jo vuosia. Toiseksi eniten (19 %) työpaikkoja on tarjolla 10 000-30 000 asukkaan paikkakunnilla. Alle 5 000 asukkaan paikkakuntiin sijoittui vastavalmistuneista 5 %.

Kuvio 14 Vastaajien työpaikan sijaintikunnan asukasmäärä

5.3 Tehtävänimikkeiden kirjo työmarkkinoilla

Vuonna 2005 voimaan astunut laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista täsmensi tehtävä- ja koulutusvaatimuksia. Lakia voidaan pitää olennaisena kriteerinä tarkasteltaessa laadullista sijoittumista työelämään. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuuslaki on jo vakiintunut ja tunnettu työelämässä. On mahdollista, että lain tunnettuus on vaikuttanut tehtävänimikkeiden vakiintumiseen. Tärkeä määritelmä laadulliseen sijoittumiseen työelämässä on myös työntekijän oma arvio omista työtehtävistä ja kokemus niiden vastaavuudesta koulutuksen antamiin valmiuksiin.

Sosionomeista (AMK) 20 % (vuonna 2009 18 %) sai ensimmäisen työpaikan vastaavana ohjaajana tai vastaavana ohjaajana lastensuojelulaitoksissa. Tulos noudattelee aikaisempia selvityksiä. Lastentarhanopettajan tehtäviin sijoittui 18 % (vuonna 2009 15 %) vastaajista.

Sosiaaliohjaajan nimikkeellä ensimmäisessä työpaikassa työskenteli 16 % (vuonna 2009 7 %). Määrä on kasvanut vuosien aikana. Asumispalvelun/yksikön vastaavan ohjaajan ja ohjaajan tehtävissä työskenteli 6 % (vuonna 2009 7 %). Kehitysvammaisten ohjaajan tehtäviin oli rekrytoitunut 5 % (vuonna 2009 7 %). Perhetyöntekijän tehtävissä oli 4 % (vuonna 2009 3 %).

Tehtävänimikkeiden kirjo on vähentynyt viime vuosis-ta. Vuonna 2009 Urapolkuselvityksessä tuli esille 100 erilaista nimikettä ja nyt, vuonna 2011, nimikkeitä oli 70. Tosin nimikkeet olivat lisääntyneet erityisesti vanhustenhuollossa, kuten muistikoordinaattori ja vanhus-tenhuollon ohjaaja. Myös sovittelunohjaajan nimik-

keellä työskenteleviä on edelleen vastavalmistuneiden joukossa, mikä on niin ikään uudehko ammattinimike.

Yliopistosta sosiaalityö pääaineenaan valmistuneista 85 % (vuonna 2009 80 %) työllistyi sosiaalityöntekijäksi tai johtavaksi sosiaalityöntekijäksi. Vuonna 2007 osuus oli 5 prosenttiyksikköä suurempi. Koulukuraattorin tehtävissä oli vastaajista 6 % (vuonna 2009 4 %). Projektitehtävissä oli 4 % (vuonna 2009 2 %).

Epätarkoituksenmukainen sijoittuminen vaivaa edelleen vastavalmistuneita sosionomeja (AMK). Ensimmäisessä tehtävässä lastenhoitajan, hoitajan ja kodinhoitajan tehtävissä oli 10 % vastaajista (vuonna 2009 14 %). Koulunkäyntiavustajan tai muun avustajan tehtävissä oli 2 % (vuonna 2009 2 %). Tehtävät edellyttävät koulutason tutkintoa. Erityisesti tilanne varhaiskasvatuksen tehtävänimikkeissä on ongelmallinen. Kelpoisuuslaki määrittelee päiväkodin lastenhoitajan tai muissa yksiköissä toimivan lähihoitajan tehtävät tarkasti. Sosionomi (AMK) on lain mukaan lastenhoitajan tehtäviin epäpätevä. Lastenhoitajien osuus on kuitenkin laskenut vastavalmistuneiden määrästä, joten suunta on oikea ja edunvalvonnan vaikutukset nähtävissä.

5.4 Vastavalmistuneet sijoittuvat pääosin koulutusta vastaaviin tehtäviin

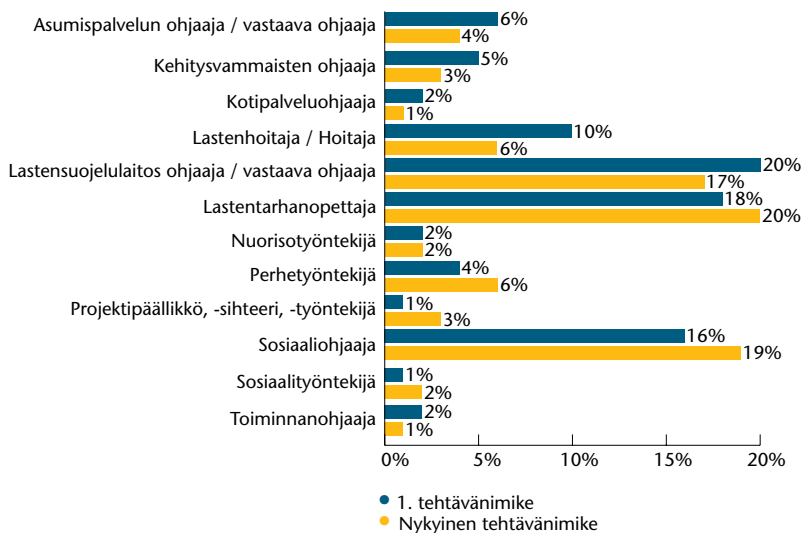
Nykyisessä työpaikassaan sosionomeista (AMK) 17 % oli lastensuojelulaitoksissa vastaavana ohjaajana tai ohjaajana. Osuus oli laskenut muutaman prosenttiyksikön verrattuna ensimmäiseen työtehtävään. Lastentarhanopettajina (ml päiväkodinjohtaja) työskenteli 20 % (vuonna 2009 17 %). Osuus oli noussut kaksi prosenttiyksikköä. Sosiaaliohjaajan tehtävissä oli 19 %

(vuonna 2009 10 %), nousua kolme prosenttiyksikköä ensimmäiseen työtehtävään. Kelpoisuuslain myötä sosiaaliohjaajan tehtävänimike on yleistynyt ja suunta näyttää jatkuvan tämän mukaisesti.

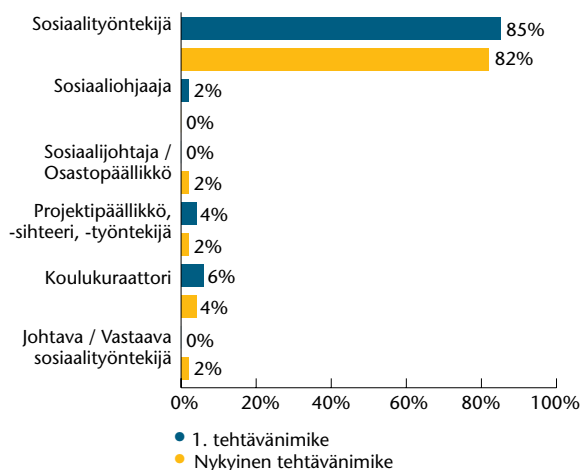
Epätarkoituksenmukainen sijoittuminen oli vähentynyt, kun verrataan ensimmäistä ja nykyistä työtehtävää. Vastaushetkellä sosionomeista (AMK) 6 % (vuonna 2009 8 %) oli tehtäviinsä nähden ylikoulutettuja. Sosiaalityöntekijän tehtävissä työskenteli 2 % (vuonna 2009 3 %) sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneista.

työtehtävissä ensimmäisen työpaikan ja kesäkuun 2009 välillä. Vastaushetkellä sosiaalityöntekijän ja johtavan sosiaalityöntekijän tehtävissä työskenteli 84 % (vuonna 2009 72 %). Koulukuraattoreina työskenteli 4 % sosiaalityön maistereista. Sosiaalijohtajina toimi runsas 2 %. Sosiaalityön maisteritutkinnon suorittajista projekteissa työskenteli 2 %.

Kuvio 15 Tehtävänimike, sosionomi (AMK)

Kuvio 16 Tehtävänimike, sosiaalityön maisteri

5.5 Tehtävänimikkeiden trendit

Urapolkuselvityksessä seurataan tehtävänimikkeiden kehitystä ja vakiintumista. Vuonna 2009 uusina nimikkeinä mainittuja avotukipalvelun ohjaajaa, omaisneuvojaa, työsuunnittelijaa ja urasuunnittelijaa ei vuonna 2011 enää mainittu. Sen sijaan erityisesti vanhustyöhön liittyvät nimikkeet nousivat esille, esimerkkinä muistikoordinaattori, vanhustenhuollon ohjaaja, kotitulosohjaaja sekä muistiysikön esimies. Myös kotipalveluohjaajien määrä on lisääntynyt. Nimikkeet ovat vielä yksittäisiä, mutta odotettavissa on, että näitä nimikkeitä löytyy jonkun ajan kuluttua nykyistä enemmän. Erityisesti ohjaaja nimikkeellä työskentelevien nimike on vakiintunut ja selkeytynyt.

5.6 Yksityisen sektorin työpaikat lisääntyvät

Sosiaalialan työpaikat ovat perinteisesti sijoittuneet kuntiin ja kuntayhtymiin. Kunta tuottaa edelleen suurimman osan sosiaalipalveluista, vaikka yksityisten ja järjestöjen tuottamien sosiaalipalvelujen määrä on kasvanut. Työssäkävivistä vastaajista 61 % (vuonna 2009 64 %, vuonna 2007 59 %) työskenteli kuntasektorilla.

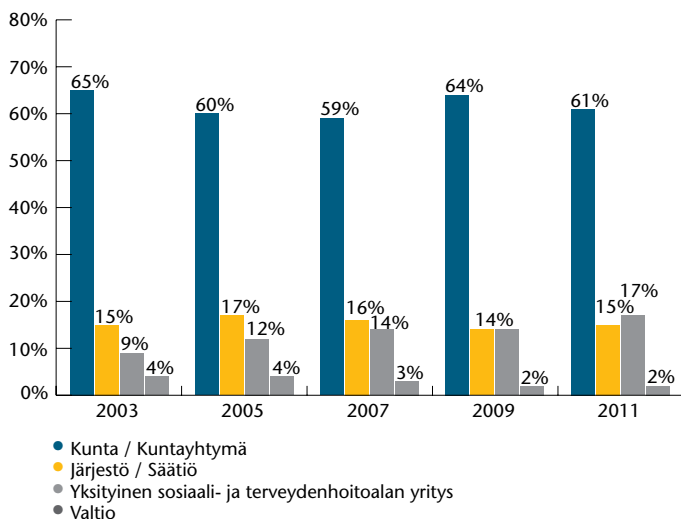
Sosionomeista (AMK) 59 % (vuonna 2009 59 %) sosiaalityön maistereista 83 % (vuonna 2009 85 %) työskenteli kuntasektorilla. Sosiaalityöntekijöiden työpaikat löytyvät edelleen enimmäkseen kunnista.

Työpaikat yksityisissä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan yrityksissä ovat yleistyneet. Kesäkuussa 2011 niissä työskenteli 17 % vastanneista, vuonna 2009 vastaava luku oli 14 %. Sosionomeista (AMK) 21 % ja sosiaalityön maistereista 2 % työskenteli yksityisellä sektorilla.

Aiemmin toiseksi yleisemmällä työnantajalla, järjestöissä ja säätiöissä, työskenteli 15 % vastaajista (vuonna 2009 14 %). Sosionomeista (AMK) järjestöissä tai säätiöissä työskenteli 14 % ja sosiaalityön maistereista 6 %.

Valtio työllistää edelleen noin 2 % (vuonna 2009 2 %) vastavalmistuneista. Valtiolla työpaikat löytyvät esimerkiksi valtion koulukodeista ja työ- ja elinkeinotoimistosta. Sosiaalialan vastavalmistuneet olivat työllistyneet myös muihin yksityisiin yrityksiin, seurakuntiin ja KE-LAan, mutta kyselyyn vastanneista heidän osuutensa oli hyvin pieni.

Kuvio 17 Työnantajat sosiaalialalla

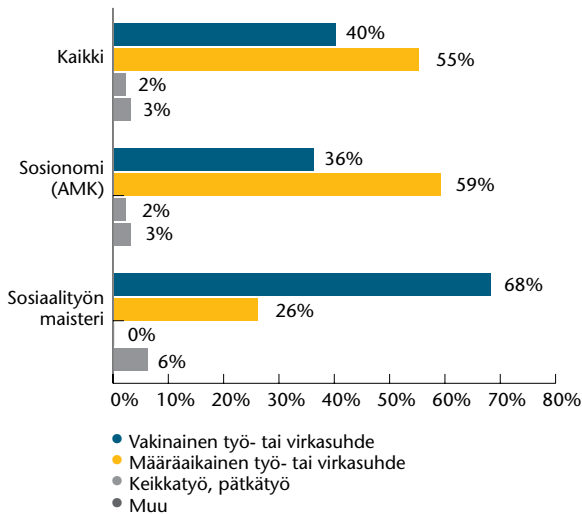
Vakinaisessa työ- tai virkasuhteessa työskenteli 40 % vastaajista, mikä oli neljä prosenttiyksikköä vähemmän kuin kaksi vuotta sitten. Keikkatyötä tekevien määrä oli laskenut kahden vuoden takaa ja heidän osuus oli 2 % kesäkuussa 2011, 3 % vuonna 2009.

5.7 Määräaikaiset työsuhteet pätkivät työuran alkua

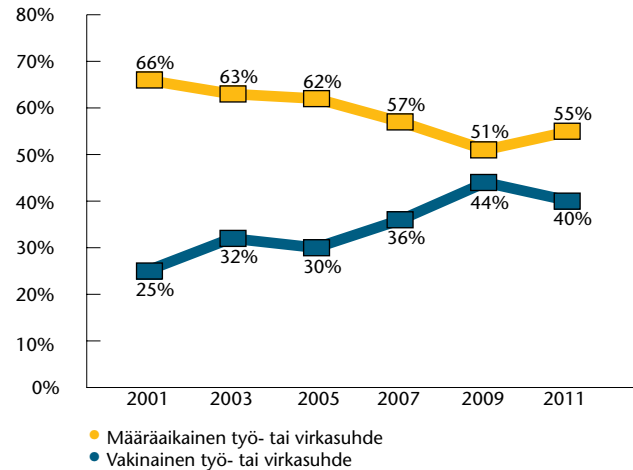
Epätyypillisinä työsuhteina pidetään määräaikaisia työsuhteita, satunnaista työtä tai keikkatyötä. Ne ovat edelleen yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollossa ja tyypillisiä erityisesti vastavalmistuneiden ja naisten kohdalla. Vastavalmistuneista 55 % ilmoitti työskentelevänsä määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa. Osuus on kasvanut 5 prosenttiyksikköä kahden vuoden takaa. Suunta on huolestuttava. Kaikista akavalaisista työssäkäyvistä jäsenistä 12 % työskentelee määräaikaisessa työsuhteessa (Akavaaika 2011). Määräaikaisuuksien lukumäärä sosiaalialalla on muihin korkeasti koulutettuihin aloihin verrattuna poikkeuksellisen suuri.

Kuvio 18 Työsuhteen laatu

Kuvio 19 Työsuhteen laadun kehitys

Määräaikaisia työsuhteita ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla on enemmän kuin yliopistotutkinnon suorittaneilla. Sosionomeista (AMK) 59 %:lla (vuonna 2009 58 %, vuonna 2007 62 %, vuonna 2005 66 %) oli määräaikainen työsuhde. Vakinaisten työsuhteiden osuus oli laskenut kahdessa vuodessa reilun prosenttiyksikön 36 prosenttiin 37 %:sta. Vuonna 2005 vakinaisten työsuhteiden osuus on ollut vain 25 %.

Myös yliopistotutkinnon suorittaneiden vakinaiset työsuhteet olivat vähentyneet kahden vuoden takaa 74 prosentista 68 prosenttiin. Vuonna 2005 osuus oli 63 %. Yliopistotutkinnon suorittaneiden määräaikaisuudet olivat lisääntyneet ja osuus oli nyt 26 %, vuonna 2009 osuus oli 24 %.

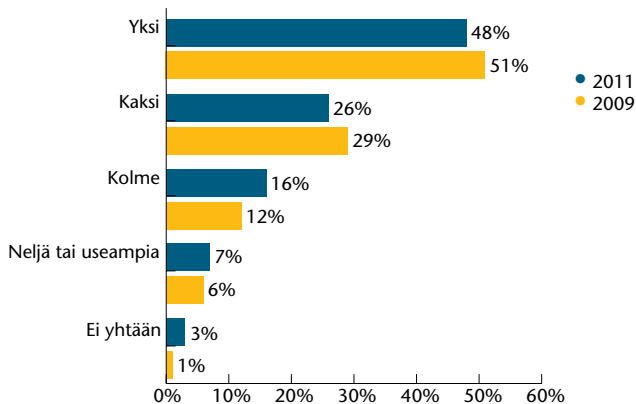
Lastentarhanopettajan ja sosiaaliohjaajan tehtävissä oli eniten määräaikaisuuksia. Lastentarhanopettajana työskentelevistä vastavalmistuneista sosionomeista (AMK) 61 % oli määräaikaisessa työsuhteessa. Määrä on vähentynyt suuresti kahden vuoden takaa, jolloin vastaava luku oli 75 % ja 80 % vuonna 2007. Vakinaisessa työsuhteessa oli 35 % kesäkuussa 2011, 24 % vuonna 2009. Keikkatyötä lastentarhanopettajana teki 1 % kyselyyn vastanneista. Sosiaaliohjaajista 59 % työskenteli määräaikaisessa ja 39 % vakinaisessa työsuhteessa. Lastensuojelulaitosten ohjaajista 43 % (vuonna 2009 39 %) oli määräaikaisessa ja 52 % vakituksessa työsuhteessa. Asumispalveluyksikön ohjaajista 48 % toimi määräaikaisessa ja 43 % vakituksessa työsuhteessa.

Sosiaalityöntekijänä työskentelevistä 39 % (vuonna 2009 34 %) oli määräaikaisessa ja 59 % vakinaisessa työsuhteessa. Projekteissa ja hankkeissa työskentelevistä kaikki olivat määräaikaisessa työsuhteessa.

Koulutusta vastaamattomissa tehtävissä (hoitaja/lastenhoitaja, avustaja) suurin osa oli määräaikaisessa työsuhhteessa.

Määräaikaiset työsuhhteet ja työsuhhteiden määrä kietoutuvat toisiinsa. Vastavalmistuneista 48 %:lla (vuonna 2009 51 %:lla) on ollut valmistumisen jälkeen yksi työpaikka/työnantaja. Kahdessa työpaikassa oli työskennellyt 26 % (vuonna 2009 29 %), kolmessa työpaikassa 16 % (vuonna 2009 12 %). Neljässä tai useammassa työpaikassa oli ollut 7 % (vuonna 2009 6 %) vastaajista. Vastaajista 3 % ei ollut työskennellyt yhdessäkään työpaikassa. Kaksi vuotta sitten vastaava luku oli 1 %.

Kuvio 20 Työpaikkojen määrä valmistumisen jälkeen

Määräaikaisissa työsuhhteissa työskentelevillä oli luonnollisesti useita työpaikkoja. Vastaajista 44 %:lla (vuonna 2009 43 %:lla) oli ollut yksi työpaikka, 27 %:lla (vuonna 2009 33 %:lla) kaksi työpaikkaa, 20 %:lla (vuonna 2009 15 %:lla) kolme työpaikkaa ja 9 % (vuonna 2009 8 %:lla) neljä tai useampi työpaikka.

5.8 Määräaikaisuudet aiheuttavat epävarmuutta ja tuovat toisaalta vaihtelua

Määräaikaisissa työ- ja virkasuhteissa sekä erilaisissa pätkätoissa nähdään hyviä ja huonoja puolia. Selvityksen perusteella voidaan todeta määräaikaisuuksien lisääntyneen sosiaalialalla vastavalmistuneiden keskuudessa. Määräaikaisuuksien määrä on jatkuvassa kasvussa, joten voidaan todeta määräaikaisuuksien olevan alalla jo rakenteellinen ongelma.

Määräaikaisuudet vaikuttavat sekä työntekijän työhön sitoutumiseen ja mahdollisuuksiin kehittyä työssä. Lisäksi määräaikaisuuksilla on heijastuksensa myös työntekijän työn ulkopuoliseen yksityiselämään ja mahdollisuuksiin tehdä pitkäkestoisia tulevaisuuden suunnitelmia.

Määräaikaiseen työsuhteeseen liittyvinä negatiivisina seurauksina koetaan haasteet sitoutua työyhteisöön, epävarmuuden tunne työpaikasta, heikommat mahdollisuudet päästä työpaikan koulutuksiin. Täydennyskoulutukseen pääsy saattaa olla mahdotonta, vaikka sosiaalihuoltolaki oikeuttaa täydennyskoulutuksen kunnan sosiaalihuollossa työskenteleville sosiaalityön maistereille ja sosionomeille (AMK). Vastauksista ilmeni, että määräaikaisella työntekijällä ei ole ollut mahdollisuutta käyttää työterveyshuollon palveluita. Työhön sitoutuminen ja kehittäminen ei ole mahdollista, jos työsuhde on katkonainen.

Myös asiakkaiden näkökulmaa mietittiin. Työntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa myös asiakkaan saamaan palveluun ja asiakkuussuhteeseen.

”Epävarmuus jatkosta, säännöllisten tulojen epäsäännöllisyys, lomien puute. Ei pysty kiinnittymään työyhteisöön. Tiettyihin asioihin ei voi paneutua, kun ne vaativat pidempiaikaista sitoutumista.”

”Velvollisuudet samat kuin vakituisilla työntekijöillä. Oikeudet ovat heikommat, esimerkiksi mahdollisuus osallistua koulutuksiin.”

”En pääse koulutukseen tai muuhun henkilökunnalle järjestettävään toimintaan mukaan. Työskentely ei ole yhtä sitoutunutta kuin jos olisin vakituinen työntekijä. Määräaikaisuuden loppuminen häämöttää tulevaisuudessa ja se tuntuu pelottavalta sekä tuo epävarmuutta elämään.”

”Työsuhteita päätetään niin lyhyiksi, ettei esimerkiksi työterveyspalvelut kuulu minulle.”

”Osa koulutuksiin ja työhyvinvointiin liittyvistä projekteista kuuluu vain vakituisessa työsuhteessa oleville. Joskus tämä nakertaa motivaatiota.”

”Asiakastyö kärsii työntekijöiden vaihtuvuudesta”

”Ei synny samanlaista asiakkuussuhdetta kuin vakituisella työntekijällä”

Monessa vastauksessa koettiin hankalana se, että elämä on jatkuvaa uuden työn etsimistä ja epävarmuutta työsuhteen jatkuvuudesta. Määräaikaisuudet vaikuttavat tulevaisuuden suunnitelmiin. Monessa vastauksessa tuotiin esille se, että asunnon hankinta on ajankohtaista vasta kun työsuhde vakinaistuu. Jos määräaikaiset työ- tai virkasuhteet on solmittu peräkkäin monen eri työnantajan kanssa, menettää työntekijä oikeuden lomapäivien kerryttämiseen.

”Ainainen epävarmuus ja lomien puute.”

”Tulevaisuuden suunnitelmat jaksotuvat työsopimusten mukaisesti.”

”Juuri kun pääsee sisälle työhön, se loppuu.”

”Huoli siitä jatkuuko työ, jossa viihdyn. Elämää ei voi suunnitella pidemmälle, kun ei tiedä jatkosta. Työttömyyden huoli aiheuttaa stressiä.”

Toisaalta määräaikaisuudet tuovat elämään valinnanvapautta ja mahdollisuuden välttää urautumista yhteen työpaikkaan. Monelle vastavalmistuneelle ensimmäisten työsuhteiden määräaikaisuus ei ole ongelma, vaan mahdollisuus kokeilla erilaisia aloja ja nähdä erilaisia työpaikkoja.

”Olen virkavapaalla omasta työstäni ja hoidan sijaisuutta tällä hetkellä. Määräaikaisuus antaa mahdollisuuden kokeilla uutta, eikä tarvitse sitoutua.”

”Mahdollisuus saada eri näkökulmia sosiaaalialasta ilman pidempää sitoutumista tiettyyn työnkuvaan.”

”Hyvä tapa kiinnittyä työelämään, luoda verkostoja, mutta ei kuitenkaan sido liikaa. Mieli tekeekin jo kokeilla muuta.”

”Pääsee kokeilemaan erilaisia töitä. Työsuhteen ollessa määräaikainen ei ole riskiä, että jäisi jumittamaan samaan varmaan työpaikkaan.”

”Ei tule niin helposti jumahtamista.”

5.9 Työlle kaivataan arvostusta

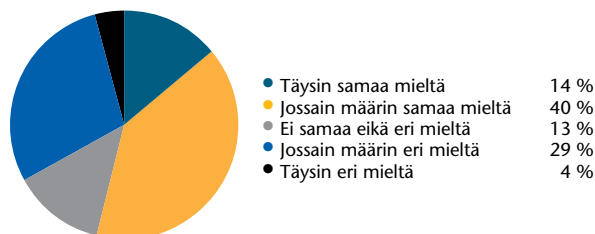
Sosiaalialan työ nähdään merkityksellisenä, arvokkaina ja mielenkiintoisena. Työlle kuitenkin kaivataan ulkopuolista arvostusta ja asemaa. Kyselyyn vastaajille esitettiin väitteitä työelämään liittyen, joita heidän tuli arvioida omien kokemustensa mukaan.

Vastaajista 54 % oli täysin tai jossain määrin samaa mieltä väitteestä, että kokee omaa työtä arvostettavan yhteiskunnassa. Sosionomeista (AMK) 56 % oli täysin tai jossain määrin samaa mieltä kokemuksesta, että työtä arvostetaan yhteiskunnassa ja sosiaalityön maistereista tätä mieltä oli vain 31 %.

On pohdinnan arvoista, miksi vain vajaa kolmannes vastanneista sosiaalityön maistereista kokee edustamansa alan olevan yhteiskunnassa arvostettavaa. Kun samaa asiaa kysytään muilta kuin sosiaalialan ammattilaisilla itseltään, käsitys alan arvostuksesta ei vastaa tämän selvityksen tuloksia. Talentian vuonna 2007 teettämän selvityksen (Luoma-aho Vilma, Sosiaalialan mainemittaus kevät 2007) mukaan sosiaaliala koetaan hyödyllisenä ja tarpeellisenä, joskin vahvat mielikuvat huonoista palkoista ja työntekijäpulasta varjostavat yhä alaa. Sidosryhmätutkimuksen mukaan sosiaalialan vahvuuksia ovat tarpeellisuuden lisäksi asiantunteva ja koulutettu henkilöstö, korkea moraalinen sekä heikkojen puolella oleminen. Maineselvityksessä tuodaan kuitenkin esille, ettei arvostus näy käytännössä, vaan palkkaus sekä työntekijämäärä ovat edelleen alhaisia. Tämä saattaa olla yhtenä syynä Urapolkuselvitykseen vastanneiden näkemuksiin.

”Sosiaaliala on hyvin kuormittavaa tänä päivänä. Resurssit on vedetty niin tiukalle, ettei työtä voi tehdä niin hyvin kuin haluaisi.”

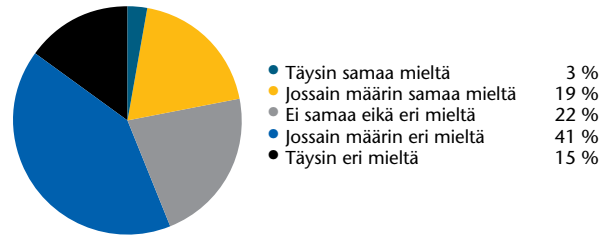
Kuvio 21 Arvio työstä: Kokee, että työtä arvostetaan yhteiskunnassa

Kyselyyn vastanneista vain 22 % oli täysin tai jossain määrin samaa mieltä siitä, että työllä on korkea asema yhteiskunnassa. Vuonna 2009 ja 2007 samaa mieltä oli kolmasosa kyselyyn vastanneista.

Kyselyyn vastanneista lastentarhanopettajista 28 % oli sitä mieltä, että työllä on korkea asema yhteiskunnassa. Lastensuojelulaitoksen ohjaajista tätä mieltä oli 23 %, mikä on huomattavasti vähemmän kuin kaksi vuotta sitten, jolloin yhteiskunnalliseen asemaan uskoi lähes puolet vastanneista. Myös asumispalveluyksikön ohjaajista vain viidennes tuki tätä väitettä.

Kuvio 22 Arvio työstä: Työllä on korkea asema yhteiskunnassa

Vastaajat arvostivat eniten työn mielenkiintoisuutta. Vastaajista 98 % (vuonna 2009 97 %) piti täysin tai jossain määrin työtään mielenkiintoisena. Lastentarhanopettajista 95 % ilmoitti pitävänsä työtään mielenkiintoisena, kaksi vuotta aiemmin vastaava luku 66 %. Muutosta oli tapahtunut myös asumispalveluyksikön ohjaajien mielipiteissä, nyt työtään piti mielenkiintoisena 95 %, kun kaksi vuotta aiemmin sitä mieltä oli vain 50 %. Myös 98 % sosiaalityöntekijöistä piti työtään mielenkiintoisena. Tulokset ovat erittäin myönteisiä.

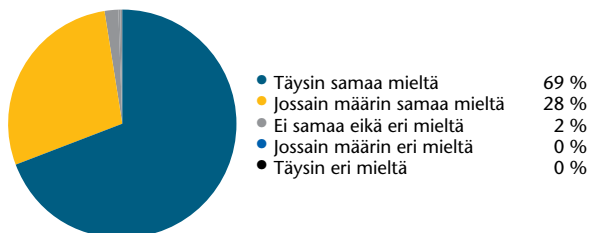
”Haastavaa, ehkä välillä liiankin itsenäistä.”

”Työurani on ollut monipuolinen ja vaihteleva, yllättänyt itsenikin.”

”Mielenkiintoista ja haasteellista, omaa tietotaitoa pitää jatkuvasti ylläpitää ja päivittää.”

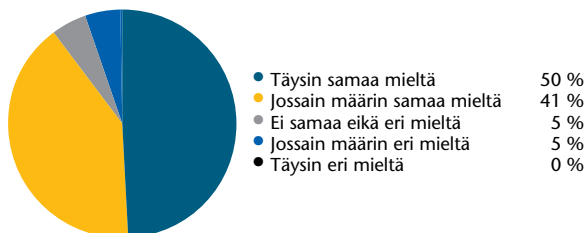
”Työurani on ollut monipuolinen ja kasvattava.”

Kuvio 23 Arvio työstä: Työ on mielenkiintoista

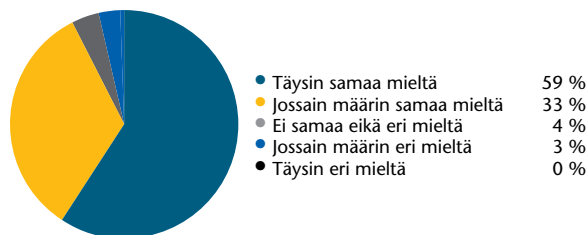
Kuten kaksi vuotta aiemmin, vastaajista yli yhdeksän kymmenestä katsoi työn olevan itsenäistä ja vastuullista. Sosionomeista (AMK) 89 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että työ on itsenäistä ja vastuullista. Sosiaalityön maistereista 98 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että työ on itsenäistä ja vastuullista. Työtehtävät koetaan mielenkiintoisiksi ja monipuolisiksi ja haasteelliseksi. Kyselyyn vastanneista 93 % (vuon-

Kuvio 24 Arvio työstä: Työ on itsenäistä ja vastuullista

na 2009 88 %) oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että työtehtävät ovat monipuolisia. Sosionomeista (AMK) 91 % oli tätä mieltä ja sosiaalityön maistereista 96 %. Sosionomeista (AMK) 4 % oli jossain määrin tai täysin eri mieltä työtehtävien monipuolisuudesta, vastaava luku vuonna 2009 oli 7 %.

Kuvio 25 Arvio työstä: Työtehtävät ovat monipuolisia

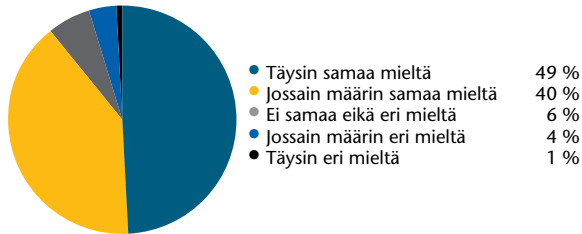

Kyselyyn vastanneista 89 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että työ tarjoaa sopivasti haasteita. Vuonna 2009 vastaava luku oli 85 %. Sosionomeista (AMK) tätä mieltä vuonna 2011 oli 90 %, vuonna 2009 85 %. Sosiaalityön maistereista työn haasteellisuudesta oli samaa mieltä 88 %, vuonna 2009 vastaava luku oli 86 %.

Sosiaaliohjaajista, lastensuojelulaitoksen ohjaajista, asumispalveluyksikön ohjaajista, perhetyöntekijöistä sekä lastentarhanopettajista yhdeksän kymmenestä koki työnsä tarjoavan sopivasti haasteita. Kehitysvammaisten ohjaajista tätä mieltä oli vain 62 %.

Koulukuraattoreista kaikki kokivat työnsä tarjoavan sopivasti haasteita ja sosiaalityöntekijöistä tätä mieltä oli 92 %.

Kuvio 26 Arvio työstä: Työ tarjoaa sopivasti haasteita

Vastavalmistuneiden mielestä myös oma työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen. Täysin tai jossain määrin samaa mieltä tämän väittämän kanssa oli 93 % mikä on hieman enemmän kuin kaksi vuotta sitten. Tehtävämikkeittäin vastauksissa ei ollut eroja.

Kuvio 27 Arvio työstä: Työssä on mahdollista kehittää osaamista

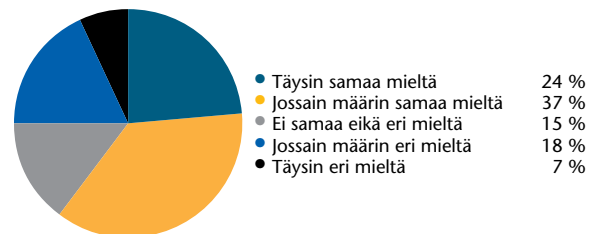
Osaamisen kehittäminen merkitsee ammattitaidon kartuttamista ja entistä vahvempaa asiantuntijuutta. Tämä voi johtaa uusiin tehtäviin ja uralla etenemiseen.

Vastavalmistuneista 60 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että työ mahdollistaa uralla etenemisen, vuonna 2009 vastaava luku oli 63 %. Sosionomeista (AMK) tätä mieltä oli 60 % ja sosiaalityön maistereista 63 %.

Lastentarhanopettajista 58 % oli sitä mieltä, että uralla on mahdollista edetä, hoitajana työskentelevistä tätä mieltä oli vain puolet. Sosiaaliohjaajista tätä mieltä oli 59 %, ohjaajina lastensuojelulaitoksessa työskentelevistä 54 % ja asumispalveluiden ohjaajista 75 %. Sosiaalityöntekijöistä näin ajatteli 64 %. Vastavalmistuneet, jotka työskentelivät projekteissa, näkivät uralla etenemisen kaikkein positiivisimpänä, heistä kaikki oli sitä mieltä, että työ mahdollistaa uralla etenemisen.

Monet vastaajat kuitenkin kokevat, ettei omissa työpaikassa ole mahdollista edetä uralla, 25 % vastaajista oli täysin tai jossain määrin erimieltä väittämästä, että työ mahdollistaa uralla etenemisen.

Kuvio 28 Arvio työstä: Työ mahdollistaa uralla etenemisen

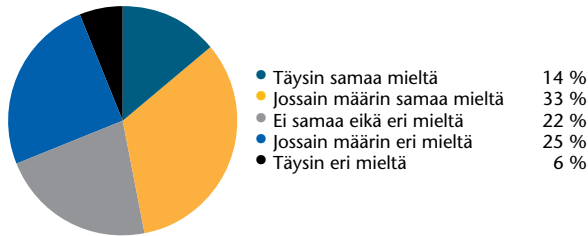

5.10 Työhyvinvointi liittyy työn määrään

Työmäärä koetaan liian suurena. Kyselyyn vastanneille esitettiin väittämä, että työtä on liikaa. Täysin tai jossain määrin samaa mieltä oli 47 % vastaajista, vuosina 2009 ja 2007 vastaava luku 50 %. Sosionomeista (AMK) tätä mieltä oli 45 %, luku on pysynyt lähes samana kahden vuoden ajan (vuonna 2009 44 %). Sosiaalityön maistereista samaa mieltä oli 60 %, mikä on 10 prosenttiyksikköä vähemmän kuin kaksi vuotta sitten (vuonna 2007 75 %).

Sosiaalityöntekijöistä 70 % (vuonna 2009 77 %) ja koulukuraattoreista 71 % (vuonna 2009 50 %) oli sitä mieltä, että työtä on liikaa. Lastentarhanopettajista tätä mieltä oli 59 % (vuonna 2009 50 %). Asumis- palveluiden ohjaajista 29 % ja lastensuojelulaitosten ohjaajista tätä mieltä oli 41 %.

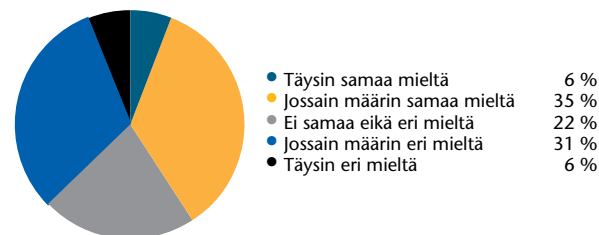
Kuvio 29 Arvio työstä: Työtä on liikaa

Kaikista vastaajista 41 % oli täysin tai jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa, että työ kuormittaa henkisesti liikaa. Sosionomeista (AMK) tätä mieltä oli 42 % (vuonna 2009 39 %) ja sosiaalityön maistereista 40 %, mikä huomattavasti vähemmän kuin kaksi vuotta sitten (56 %).

Kuormittavimpana työn kokivat perhetyöntekijät 81 % (vuonna 2009 60 %), sosiaalityöntekijöistä tätä mieltä oli 52 % (vuonna 2009 29 %). Koulukuraattoreiden työn henkinen kuormittavuus oli laskenut ja sen koki 14 %, vuonna 2009 vastaava luku oli 55 %.

Kuvio 30 Arvio työstä: Työ on henkisesti liian kuormittavaa

”Työ on liian kuormittavaa. Työssä tulee usein sellainen olo, että pitääkö ihan kaikkeen venyä”.

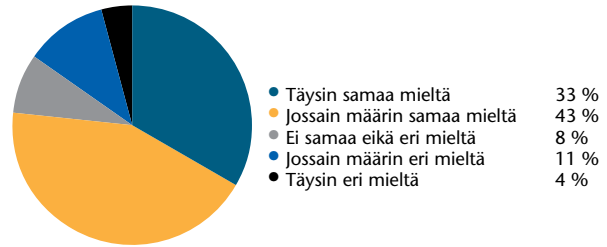
”Työpaikan haasteet ja henkinen kuormittavuus ovat yllättäneet totaalisesti.”

”Työlle asetetut vaatimukset eivät ole realistisia.”

Työyhteisön merkitys nostettiin esille useissa avovastauksissa. Vastaajista 76 % (vuonna 2009 75 %) oli täysin tai jossain määrin samaa mieltä väitteestä, että työyhteisö tukee riittävästi. Sosionomeista (AMK) tätä mieltä oli 78 % kun taas sosiaalityön maistereista työyhteisön tuen arvioi saavansa vain 62 %.

Vastavalmistuneista eniten tukea työyhteisöstä saivat asumispalveluiden ohjaajat (95 %) ja projekteissa työskentelevät (93 %). Lastentarhanopettajista 80 % koki saavansa työyhteisöltä riittävästä tukea. Sosiaaliohjaajista 76 % (vuonna 2009 88 %) yhtyi tähän väitteeseen. Sosiaalityöntekijöistä 64 % ja koulukuraattoreista 57 % (vuonna 2009 57 %) oli tätä mieltä.

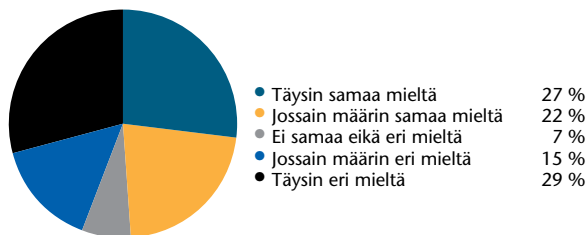
Kuvio 31 Arvio työstä: Työyhteisö tukee riittävästi

Epävarmuus työsuhteen jatkosta varjostaa työntekoa. Kyselyyn vastanneista vastavalmistuneista 49 % oli täysin tai jossain määrin sitä mieltä, että työsuhteen jatkuminen on epävarmaa. Vuonna 2009 vastaava luku oli 44 %. Sosionomeista (AMK) tätä mieltä oli 54 % (vuonna 2009 50 %) ja sosiaalityön maistereista 17 % (vuonna 2009 20 %).

Epävarmimmaksi työsuhteen jatkumisen näkivät projekteissa työskentelevät (79 %) ja hoitajat (67 %). Lastentarhanopettajista 57 % koki työsuhteen jatkumisen olevan epävarmaa. Myönteisimmin työsuhteen jatkumisen näkivät sosiaalityöntekijät, asumispalveluyksiköiden ohjaajat sekä kehitysvammaisten ohjaajat.

Kuvio 32 Arvio työstä: Työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa

5.11 Työtehtävien vaativuustaso vastaa koulutusta

Tutkintojen sekä ammatti- ja tehtävänimikkeiden tarkastelu kelpoisuusvaatimuksien kautta antaa tietoa vastavalmistuneiden laadullisesta sijoittumisesta. Tämän lisäksi haluttiin tietää, miten vastaajat itse kokivat koulutuksen ja tehtävien vastaavuuden.

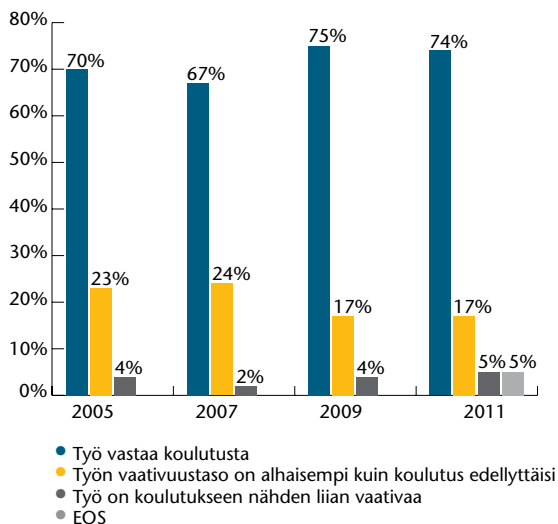
Vuonna 2011 Urapolkuselvitykseen vastanneista 74 % oli sitä mieltä, että työn vaativuus vastasi koulutusta, vuonna 2009 vastaava luku 75 % ja vuonna 2007 kaksi kolmasosaa. Vastavalmistuneista 17 % (vuonna 2009 17 %) työskenteli tehtävissä joiden vaativuustaso oli koulutustasoon verrattuna alhaisempi. Vastaavasti tehtiin myös koulusta vaativampaa työtä ja näin arvioi 5 % vastaajista (vuonna 2009 4 %).

Sosionomeista (AMK) 74 % (vuonna 2009 73 %) oli sitä mieltä, että työn vaativuustaso vastaa koulutusta. 16 % (vuonna 2009 19 %) tehtävissä joiden vaativuus taso koettiin liian helpoksi ja 5 % (vuonna 2009 4 %) koki, että työ on liian vaativaa. Sosionomi ylempi (AMK) -tutkinnon suorittaneista 70 % ilmoitti tekevänsä vaativuustasolta alhaisempaa työtä mihin koulutus edellyttäisi.

Sosiaalityön maistereista 77 % ilmoitti tekevänsä vaativuudeltaan työtä, mikä vastasi koulutusta. Kaksi vuotta aiemmin määrä oli huomattavasti suurempi, lähes 90%. 10,4 % (vuonna 2009 7 %) koki, että työ on liian helppoa.

Lastensuojelulaitoksen ohjaajat (90 %), lastentarhanopettajat (82 %) sekä sosiaalityöntekijät (78 %) olivat eniten sitä mieltä, että työn vaativuustaso vastaa koulutusta. Sosiaaliohjaajista tätä mieltä oli 74 %. Hoitajan tehtävissä työskentelevistä 4 %:n mielestä työn vaativuus vastasi koulutusta.

Kuvio 33 Työn vaativuus

5.12 Palkkaus on nousussa

Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan säännöllisen työajan bruttokuukausiansio ilman ylityökorvauksia. Verrattaessa edellisten selvitysten tuloksiin on havaittavissa sosiaalialan palkkojen olevan nousussa vastavalmistuneiden keskuudessa.

Sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneiden keskiansio oli 2 190 €, mediaani 2 145 €. Sosionomien (AMK) palkka oli noussut 164 € vuodesta 2009 ja 398 € vuodesta 2007. Lastensuojelulaitosten ohjaajien keskiansio oli 2 215 €, mediaani 2 100 €, kehitystä vuodesta 2009 127 € ja 340 € vuodesta 2007. Sosiaaliohjaajien keskiansio oli niin ikään 2 215 €, mediaani 2 194 €. Kaksi vuotta aikaisemmin sosiaaliohjaajan palkka oli 121 € huonompi ja neljä vuotta sitten 274 € huonompi. Perhe-

työntekijöiden keskiansio oli 2 179 €, mediaani 2 100 €. Perhetyöntekijöiden palkka oli 180 € parempi kuin kaksi vuotta sitten.

Asumispalveluyksikön ohjaajien keskiansio oli 2 164 €, mediaani 2 165 €. Palkka oli noussut kahden vuoden takaa 138 € ja neljän vuoden takaa 311 €. Kehitysvammaisten ohjaajien keskiansio oli 2 125 €, mediaani 2 024 €. Kaksi vuotta sitten palkka oli 232 € huonompi.

Lastentarhanopettajien keskiansio oli 2 125 €, mediaani 2 123 €. Nousua vuodesta 2009 oli 135 € ja vuodesta 2007 217 €. Lastenhoitaja tai hoitajan nimikkeellä työskentelevien keskiansio oli 1 812 €, mediaani 1 872 € kuukaudessa.

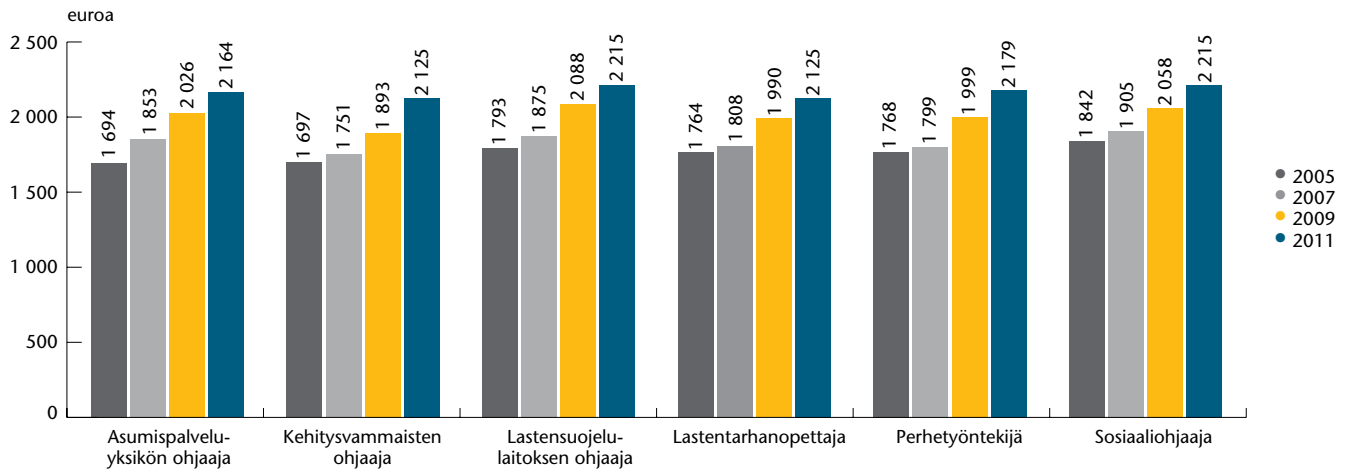
Projekteissa ja hankkeissa työskentelevien keskiansio oli 2 292 €, mediaani 2 251 €. Palkkataso on noussut, sillä vuonna 2009 projekteissa työskentelevien keskiansio oli 1 975 €.

Kotipalveluohjaajina työskentelevien määrä selvitykseen vastanneista oli pieni, eikä vastauksia voi tuoda esille yleistävänä tietona. On kuitenkin huomioitava, että heidän palkkansa oli sosionomi (AMK)-koulutuksen saaneista parhaita. Kotipalveluohjaajien keskiansio oli 2 357 € ja mediaani 2 319 €.

Sosionomi ylempi (AMK) ja geronomi-tutkinnon suorittaneiden määrä oli alle 10, jolloin näitä vastauksia tulee tarkastella varauksella. Sosionomi ylempi (AMK) -tutkinnon suorittaneiden keskiansio oli 2 377 €, mediaani 2 495 €. Heistä suurin osa työskenteli ohjaajan tehtävissä. Geronomi-tutkinnon suorittaneiden keskiansio oli 2 192 € ja mediaani 2 132 €.

Korkeakoulututkintoa edellyttävissä sosiaalialan tehtävissä tehtävävaatimukset ja palkkaus ovat edelleen ristiriidassa. Keskipalkka jää alle suomalaisen keskipalkan, vuonna 2009 n. 3 020 €/kk (Akavaaika). Palkkauksen kautta arvioidaan myös alan arvostusta.

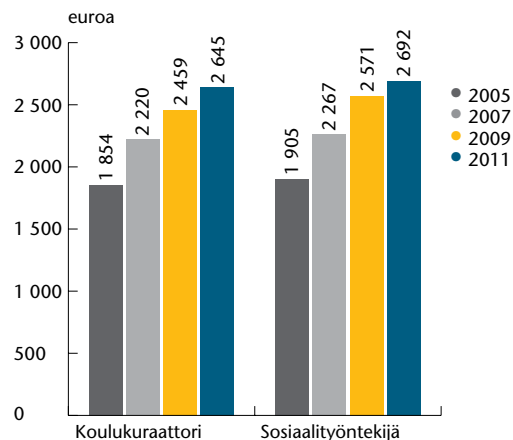
Kuvio 34 Palkat, sosionomi (AMK)

Vuonna 2011 sosiaalityön maisteritutkinnon suorittaneiden keskiansio oli 2 734 €, mediaani 2 682 €. Sosiaalityöntekijänä työskentelevien keskiansio oli 2 692 €, mediaani 2 662 €. Parannusta sosiaalityöntekijän keskiansioon oli tullut vuodesta 2009 121 € ja vuodesta 2007 €. Koulukuraattorin keskiansio oli 2 645 €, mediaani 2 525 €.

Vastaajilta kysyttiin, esittivätkö he palkkatoiveensa työnhaun yhteydessä. Vastavalmistuneista vain 10 % (vuonna 2009 14 %) ilmoitti esittäneensä, 88 % (vuonna 2009 84 %) ei esittänyt ja 2 % (vuonna 2009 2 %) ei muistanut, miten oli toiminut. Sosionomeista (AMK) vain 8 % ilmoitti esittäneensä palkkatoiveen, kun taas sosiaalityön maistereista 17 % ilmoitti esittäneensä palkkatoiveen.

Kuvio 35 Palkat, sosiaalityön maisteri

6 Tulevaisuuden suunnitelmia

6.1 Useat syyt vaikuttavat työpaikan vaihtoon

Monet työuraansa aloittavat ovat iältään nuoria, monet saattavat pohtia vielä toisen tutkinnon suorittamista tai alan vaihtoa. Työurasuunnitelmiin vaikuttaa myös jo kertynyt työkokemus. Toiset vastanneista ovat olleet alalla jo pitkään ja siirtyneet työpaikasta toiseen. Vastaajista 49 % (vuonna 2009 48 %, vuonna 2007 43 %) ilmoitti, että harkitsee työpaikan vaihtoa. 35 % vastaajista ilmoitti, ettei harkitse työpaikanvaihtoa ja 16 % ei osannut sanoa.

Sosionomeista (AMK) 49 % (vuonna 2009 48 %) ilmoitti harkitsevansa työpaikan vaihtoa, 36 % ei harkinnut työpaikan vaihtoa ja 16 % ei osannut sanoa. Sosiaalityön maistereista 54 % (vuonna 2009 49 %) piti työpaikan vaihtomahdollisuutta todennäköisenä. Heistä 30 % ei harkinnut työpaikan vaihtoa ja 17 % ei osannut sanoa.

Lastentarhanopettajina työskentelevistä sosionomeista (AMK) 45 % harkitsi työpaikan vaihtoa, 34 % haluaa pysyä työtehtävissä ja 21 % ei osannut sanoa.

Työpaikan vaihtoon voi olla monta erilaista syytä, kyselyn vastauksista tulee esille useat näkökulmat. Syynä saattaa olla se että työpaikka on ollut sama monta vuotta, toisilla on kiinnostus vaihtaa päivätyöhön vuorotyöstä. Työpaikan vaihdolla haetaan vaihtelua ja uusia haasteita. Useissa avovastauksissa tuotiin esille halu päästä vakinaiseen työsuhteeseen. Myös työ-

yhteisön ristiriidat ja organisaation ongelmat saattavat olla syynä toiseen työpaikkaan hakeuduttaessa. Uudessa työpaikassa voi olla mahdollisuus parempaan palkkaan. Moni haluaa edistää urasuunnitelmiaan tai vaihtaa suunnitelmien suuntaa.

Työuran alussa moni haluaa katsella alaa ja ovat avoimia tulevaisuuden suhteen. Kyselyyn vastanneista vastavalmistuneista 15 % harkitsi työpaikan vaihtoa kokonaan toiselle alalle. Vastaajista 74 % ilmoitti, että ei harkitse toista alaa, vuonna 2009 vastaava luku oli 78 %. Vastaajista 16 % ei osannut sanoa kiinnostuksesta muita aloja kohtaan.

Sosionomeista (AMK) 76 % ei harkinnut alan vaihtoa, 12 % harkitsi siirtymistä kokonaan toiselle alalle ja 11 % ei osannut sanoa. Kaikista innokkaimpia alan vaihtajia olivat sosiaalityöntekijät. Sosiaalityön maistereista 25 % harkitsi alan vaihtoa, 66 % aikoi pysyä samalla alalla ja 9 % ei osannut sanoa. Kaksi vuotta sitten neljä viidestä sosionomista (AMK) ja sosiaalityön maistereista aikoi pysyä alalla. Alalla pysyjien määrä on siis laskenut, erityisesti sosiaalityön maisterien kiinnostus omaa alaa kohtaan on laskenut.

6.2 Sosiaaliala mahdollistaa monipuoliset urasuunnitelmat

Selvityksessä kysyttiin vastaajilta heidän urasuunnitelmistaan ja pyydettiin kertomaan missä he näkevät työskentelevänsä viiden vuoden kuluttua. Erottelemalla vastaajat ammattiryhmittäin voidaan päätellä millä aloilla halutaan pysyä samoissa työtehtävissä ja mistä tehtävästä toivotaan löytyvän urakehitysmahdollisuuksia.

Asumispalveluohjaajien, kehitysvammaisten ohjaajien, lastensuojelulaitosten ohjaajien ja sosiaaliohjaajien vastauksissa ei ollut merkittäviä eroja. Selkeästi suurin osa halusi jatkaa samassa tai samankaltaisissa ohjaajan tehtävissä. Kaikista edellä mainituista ammattinimikkeistä löytyi vastaajia jotka halusivat edetä kehittämis- ja esimiestehtäviin. Muutama vastaajista toivoi päivätyötä vuorotyön sijaan. Ne, jotka halusivat täysin eri tehtäviin, suunnittelivat jatkavansa opintoja. Muutama vastaajista toivoi toimivansa viiden vuoden kuluttua yrittäjänä.

Perhetyöntekijöistä suurin osa vastasi haluavansa toimia tulevaisuudessa lastensuojelun tehtävissä tai varhaiskasvatuksen kentällä. Harva nimesi haluavansa työskennellä juuri samalla työnimikkeellä, mutta lähes kaikki halusivat toimia edelleen lastensuojelun tehtävissä.

Projektityöntekijä-nimikkeellä vastanneiden vastauksissa oli odotetusti eroavaisuuksia. Projektityöntekijät edustivat vastaajissa useampaa eri sosiaalialan toimialuetta ja koulutustaustoissa oli eroa. Projektitehtävissä työskenteleviä kiinnosti edelleen vastaavanlaiset kehittämis- ja suunnittelutyöt. Myös yrittäjäyys ja jatko-opinnot kiinnostivat tässä nimikeryhmässä.

Sosiaalityöntekijä nimikkeellä työskentelevistä suuri osa halusi jatkaa samoissa tai samankaltaisissa tehtävissä. Merkittävä osa vastaajista halusi edetä esimiestehtäviin. Myös opetustyö ja projektityöt kiinnostivat osaa vastaajista.

Vastaajilta kysyttiin, miten toimit, jotta tavoitteesi työtehtäviesi kehittämisen suhteen toteutuvat? Sosiaalialan vastavalmistuneet ovat hyvin kiinnostuneita

jatko-koulutuksesta. Suuri osa vastaajista aikoi hakeutua lisäkoulutuksiin tai suorittaa kokonaan uuden tutkinnon. Lisäkoulutuksen hankkiminen oli selkeästi yleisin keino päästä omiin uratavoitteisiin. Moni vastaajista toi myös esille keskustelewansa tavoitteistaan esimiehen kanssa ja olemalla itse aktiivinen kehittämään tehtäväkuva. Myös verkostoituminen ja aktiivinen työnhaku mainittiin yhtenä keinona. Vastauksista päätellen moni on myös valmis muuttamaan toiselle paikkakunnalle uusien haasteiden perässä. Suurin osa vastaajista halusi tehdä nykyisen työnsä mahdollisimman hyvin ja osoittaa tätä kautta kiinnostuksensa työn kehittämiseen.

Vastaajilta kysyttiin myös millaista tukea työnantajalta toivotaan uratavoitteiden saavuttamiseen. Useat vastaukset liittyivät koulutusmahdollisuuksiin: työnantajalta toivotaan joustavuutta ja resursseja koulutukseen. Ihannelanteessa täydennyskoulutuksessa käyminen olisi mahdollista työajalla. Vastauksista voidaan myös päätellä, että esimiehen tietoisuus työntekijän uratavoitteista on työntekijälle merkityksellinen asia. Useassa vastauksessa tuotiin esille vuorovaikutuksen merkitys, työnantajan kanssa haluttiin keskustella uratavoitteista ja esimieheltä toivottiin kannustusta. Myös käytännönasiat nousivat vastauksista esille, monelle on tärkeää mahdollisuus opintovapaaseen.

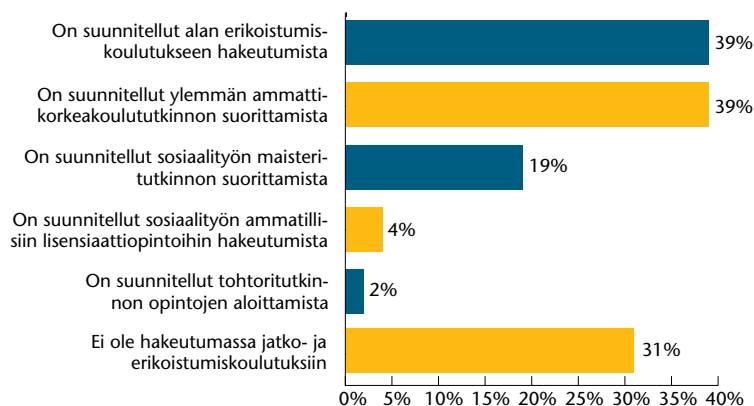
6.3 Jatko-opinnoilla haetaan osaamisen syventämistä

Kiinnostus jatko-opintoihin oli yleistä. Vastavalmistuneista 69 % kertoi suunnittelewansa joitakin jatko-opintoja. Sosionomeista (AMK) 45 % (vuonna 2009 40 %) suunnitteli hakeutuwansa ylempi AMK-tutkintoon. Alan erikoistumisopintoihin aikoi hakea 39 %

(vuonna 2009 36 %), sosiaalityön maisteriopinnoista oli kiinnostunut 21 % (vuonna 2009 20 %). Kiinnostus lisäkoulutusta kohtaan on edelleen kasvussa.

Sosiaalityön maistereista 18 % oli suunnitellut hakeutumista sosiaalityön ammatillisiin lisensiaattiopintoihin ja 14 % (vuonna 2009 22 %) hakeutumista tohtoritutkintoihin. 45 % vastaajista ilmoitti suunnittelevansa hakeutumista alan erikoistumisopintoihin.

Kuvio 36 Jatko-opintojen suorittaminen

6.4 Vastavalmistuneiden kokemukset tutkinnoista

Suurin osa vastaajista on tyytyväisiä suorittamaansa tutkintoon ja alavalintaan. Sosionomeista (AMK) 47 % (vuonna 2009 47 %) ja sosiaalityön maistereista 45 % (vuonna 2009 55 %) olisi suorittanut tutkinnon sellaisenaan.

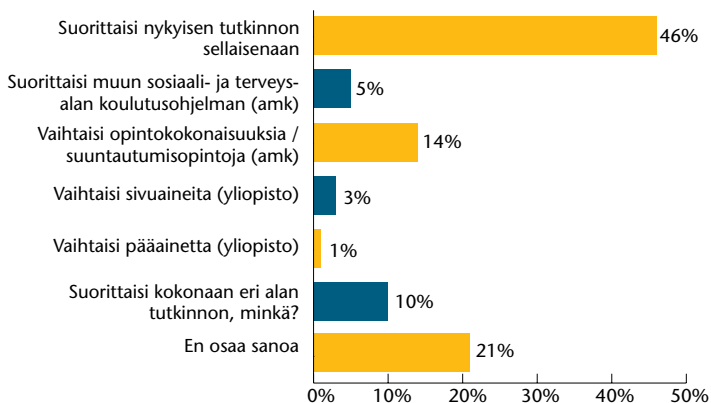
Sosionomeista (AMK) 17 % (vuonna 2009 16 %) olisi vaihtanut opintokokonaisuuksia. Jokin muu sosiaali- ja terveysalan koulutus olisi kiinnostanut 5 % (vuonna 2009 5 %) vastaajista. Kokonaan eri alan tutkinnon olisi suorittanut 9 % (vuonna 2009 7 %) sosionomi (AMK) vastaajista.

Sosiaalityön maistereista vain 2 % (vuonna 2009 4 %) olisi vaihtanut pääainetta. Sivuainetta olisi vaihtanut 23 % (vuonna 2009 20 %). Kokonaan eri alan tutkinnon olisi vaihtanut 9 % (vuonna 2009 3 %) sosiaalityön maistereista.

Sosionomi ylempi (AMK)-tutkinnon suorittaneet näkivät työtehtävien olevan viiden vuoden kuluttua kehittämis- ja johtotehtäviä. Työtehtävien muuttamiseen aiottiin vaikuttaa työn hyvin tekemisellä sekä itsensä kehittämisellä alalla. Myös uuden työn haku nostettiin esille. Oma-aloitteellisuus ja aktiivisuus koettiin tärkeäksi.

86 % sosionomi ylempi (AMK)-tutkinnon suorittaneista koki, että työnantaja ei ole tunnistanut koulutuksen tuomaa osaamista. Syyksi tähän koettiin tutkinnon uutuus. Valmistumisen jälkeen työtehtävät eivät ole vastaajien mukaan juurikaan muuttuneet. Seuraavassa Urapolkuselvityksessä 2013 sosionomi (ylempi AMK)-tutkinnon suorittaneiden vastaajien määrä on oletettavasti suurempi, tutkinnon yleistyessä. Tällöin voidaan selvittää tarkemmin tutkinnon tuomia mahdollisuuksia urapolulla etenemiseen.

Kuvio 37 Koulutusalan valinta tutkinnon suorittamisen jälkeen

”Tutkinto antaa erittäin hyvät eväät toimia sosiaali-
alalla, mutta työnantajat tuntevat tutkinnon ja
osaamisen huonosti.”

”Tutkinnon sisältö ja käytännön realiteetit eivät
välttämättä kohtaa. Talouden realiteetit vaikuttavat
paljon työntekoon ja mahdollisuuksiin.”

”Tutkintoni tuntuu laajalta ja vähän osia sieltä täältä
sisältävältä. Monipuolisuus on kylläkin hyvä piirre,
mutta syventyminen jäi kaikilta osin hieman
pinnalliseksi.”

”Tutkinnon opiskelun mahdollistaminen
työn ohessa on ollut todella hyvä mah-
dollisuus. Pitkän ja monipuolisen työko-
kemuksen lisäksi pätevytyminen AMK-
tutkintoon on avannut uusia
työskentelyväyliä.”

7 Yhteenveto ja johtopäätöksiä

Sosiaaliala työllistää hyvin ja tarjoaa monipuolisia työuran mahdollisuuksia. Opiskeluiden ohessa käydään paljon töissä, kolme neljäsosaa oli tehnyt alaa vastaavaa palkkatyötä opintojen ohella. Työelämä vetää puoleensa jo opiskeluvaiheessa. Opiskeluaikaisella työnteolla on merkitystä myös valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen. Vastavalmistuneista peräti 64 % sai työpaikan jo ennen valmistumista. Selvityksen perusteella vastavalmistuneiden työttömyysaste sosiaalialalla, puoli vuotta valmistumisen jälkeen on 3 %. Työllistyminen on nopeaa, mutta myös työpaikkojen vaihtuvuus vilkasta. Moni oli ehtinyt työskentelemään useammassa työpaikassa kahden vuoden sisällä valmistumisen jälkeen.

Pitkät koulutuskokonaisuudet ovat alalla yleisiä. Vastanneista 46 %, eli lähes puolella oli jokin alan ammatillinen tai korkeakoulututkinto ennen nykyistä tutkintoa. Sosiaalityön maistereista 15 % oli suoritettu aiemmin sosionomin (AMK) tutkinto. Tämä nostaa myös valmistuneiden keski-ikää. Kouluttautuminen ja osaamisen kehittäminen kiinnostavat sosiaalialalla. On kuitenkin koulutuspoliittisesti ja inhimillisesti valitettavaa suorittaa useampi tutkinto vain epävarman työmarkkinatilanteen vuoksi.

Nopeasta työllistymisestä huolimatta työttömyysjaksot ovat yleisiä. Määräaikaisten työsuhteiden yleisyys on yksi runsaita työllisyysjaksoja selittävä tekijä. Vastavalmistuneista 35 % oli kohdannut työttömyyttä. Työttömyysjaksot olivat yleensä alle kolmen kuukauden mittaisia. Aiempiin selvityksiin verraten vastaajien

työttömyyskokemukset ovat vähentyneet, tämä antaa myönteisen kuvan alan työmarkkinakehityksestä ja luo uskoa alan vetovoimaisuuteen.

Vastaajien mukaan koulutusta vastaavaa työtä on hyvin tarjolla. Vastaukset ovat huomattavasti positiivisempia kuin aiemmissa selvityksissä. Vastauksista voidaan päätellä työmarkkinoiden sosiaalialalla muuttuneen ja tehtävänimikkeiden vakiintuneen. Koulutusta vastaavaa työtä on tarjolla aiempaa huomattavasti paremmin. Tehtävärakenteiden uudistaminen on useissa työpaikoissa ja kunnissa vielä kesken, selvityksestä voidaan kuitenkin päätellä uudistuksilla olevan myönteisiä vaikutuksia alan työmarkkinoilla. Sosionomien (AMK) tutkinto ja osaaminen tunnustetaan. On myös mahdollista, että vuonna 2005 voimaan astunut laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista on jo vakiinnuttanut asemansa ja lainsäädännön uudistukset ovat siirtyneet käytäntöön. Tärkeä määritelmä laadulliseen sijoittumiseen työelämässä on myös työntekijän oma arvio omista työtehtävistä ja niiden vastaavuudesta koulutuksen antamiin valmiuksiin.

Yleisimmät tehtävänimikkeet sosionomeilla (AMK) ovat ohjaaja (sosiaaliohjaaja, lastensuojelulaitoksen ohjaaja) sekä lastentarhanopettaja. Uusia tehtävänimikkeitä selvityksessä oli erityisesti vanhustenhuollon sektorilla, näistä nimikkeistä yksittäisiä esimerkkejä ovat muistikoordinaattori, kotiutusohjaaja ja muistiyksikön esimies. Myös kotipalveluohjaajien määrä oli lisääntynyt. Edellisen Urapolkuselvityksen uudet ammattinimikkeet eivät enää nousseet esille tässä raportissa. Sosionomien (AMK) ammattinimikekenttä on laaja. On myönteistä, että vanhustenhuollosta on löytynyt tehtäviä ja uusia ammattinimikkeitä sosiono-

meille (AMK), sillä ala on vahvasti medikalisoitunut ja sosiaalialan osaamista tulee ylläpitää vanhustenhuollon työkentällä.

Sosiaalityön maistereista suurin osa työllistyy sosiaalityöntekijöiksi, muita nimikkeitä ovat koulukuraattori, sosiaalijohtaja ja projektityöntekijä.

Kunta on edelleen sosiaalialalla suurin työllistäjä, 61 % työssäkävivistä vastaajista työskenteli kuntasektorilla. Erityisesti sosiaalityön työpaikat löytyvät edelleen kunnista. Kuitenkin työpaikat yksityisissä sosiaali- ja terveydenhoitoalan yrityksissä ovat yleistyneet. Tämä kertoo siitä miten tässä ajassa palveluita tuotetaan ja missä työpaikkoja on tulevaisuudessa enemmän tarjolla. Palvelurakenne on muuttumassa edelleen.

Määräaikaisten työsuhteiden yleinen määrä on huolestuttava ilmiö. Määräaikaaisuudet näyttävät olevan yleisiä vastavalmistuneiden ja naisvaltaisten alojen keskuudessa. Vastavalmistuneista sosiaalialan ammattilaisista 55 % työskentelee määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa. Osuus on kasvanut 5 prosenttiyksikköä edellisestä Urapolkuselvityksestä. Muista korkeakoulutetuista akavalaisista määräaikaisissa työsuhteissa työskentelee 12 %. Määräaikaisten työsuhteiden määrä on sosiaalialalla huolestuttavan suuri. Määräaikaisissa työsuhteissa nähtiin paljon hyviä puolia kuten, määräaikaisessa työsuhteessa on mahdollisuus tutustua erilaisiin työaloihin ja työyhteisöihin. Huonoina puolina mainittiin epävarmuus, turvattomuus ja pysymättömyyden tunne. Määräaikaisella työntekijällä myös työsuhde-edut, kuten oikeus työterveyshuoltoon ja työnhajukseen, saattavat olla huonommat kuin vakituisella työntekijällä. Tämä aiheuttaa myös epätasa-arvoista kohtelua työpaikoilla.

Sosiaalialan työ koetaan arvokkaana ja merkityksellisenä työnä, mutta työlle kaivataan ulkopuolista arvostusta. Yksi syy arvostuksen puutteen kokemiseen on mahdollisesti korkeakoulutettujen keskiansioihin verrattuna huono palkka. Palkkaus on kuitenkin noussut. Vastavalmistuneen sosionomin (AMK) palkka on noussut 398 € vuodesta 2007. Sosiaalityöntekijöiden palkka on puolestaan noussut 425 € vuodesta 2007. Sosiaalialan korkeakoulutetut jäävät kuitenkin edelleen jälkeen suomalaisen palkansaajan keskiansiosta.

Kyselyssä selvitettiin sosiaalialan vastavalmistuneiden ajatuksia heidän urasuunnitelmistaan ja tavoitteistaan. Moni halusi pysyä samoissa työtehtävissä. Osa puolestaan ei nähnyt urakehitysmahdollisuuksia mahdollisina, vastaajista 25 % ei nähnyt mahdollisuuksiaan uralla etenemiseen hyvinä. Ilmiö on huolestuttava, sillä tämä vaikuttaa myös työssä viihtymiseen ja työn palkitsevuuteen.

Kiinnostus lisäkouluttautumiseen esimerkiksi alan opetustehtäviin tuli esille vastauksissa. Myös kehittämis- ja esimiestehtäviin eteneminen kiinnosti. Jatko-koulutus kiinnosti monia, lisäkoulutuksen hankkiminen oli selkeästi yleisin keino päästä uratavoitteisiin. Myös uudelle paikkakunnalle oltiin valmiita muuttamaan kiinnostavan työn perässä. Työnantajalta toivottiin kiinnostusta, joustavuutta ja resursseja lisäkoulutukseen.

Urapolkuselvytys antaa myönteisen kuvan sosiaalialan työmarkkinoista. Suhtautuminen tulevaisuuteen vaikutti myönteiseltä ja koulutusta vastaavaa työtä on hyvin tarjolla. Alalle kaivataan kuitenkin lisää arvostusta. Alan arvostukseen vaikuttaa myös työntekijöiden oma vaikuttaminen ja oman työn merkityksellisyys esiin tuominen alan asiantuntijan näkökulmasta.

Lähteet

Akavaaka. Tietoa akavalaisista työelämässä.

Kevät 2011.

Luoma-aho Vilma, Sosiaalialan mainetutkimus kevät 2007, Jyväskylän yliopisto 2007

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
Ratamestarinkatu 11
00520 Helsinki
vaihde 09 3158 6000
www.talentia.fi